

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Integrace řecké komunity v ČR

Jana Koldovská

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Koldovská Jana

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Integrace řecké komunity v ČR

Anglický název

Integration of Greek Community in Czech Republic

Cíle práce

Cílem této práce je přiblížit okolnosti vzniku řecké menšiny v České republice a zejména její identitární, respektive adaptační strategie. Praktická část bakalářské práce opírající se o vlastní výzkum se zabývá integrací řecké komunity mezi majoritní společnost.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována na základě studia odborných pramenů. Pro výzkum bude použito kvalitativních výzkumných metod. Data budou získávána z polostandardizovaných rozhovorů s příslušníky řecké komunity v České republice.

Harmonogram zpracování

Vypracování teoretické části: duben-září 2011

Sběr dat: červen-říjen 2011

Analýza dat a vypracování empirické části: říjen 2011-leden 2012

Závěry: únor-březen 2012

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

integrace, diaspora, migrace, menšina, Česká republika, řecká komunita

Doporučené zdroje informací

BOTU, Antula; KONEČNÝ, Milan. Řečtí uprchlíci : Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989. Vyd. 1. Praha : Řecká obec, 2005. 523 s. ISBN 80-239-5462-8.

CIRONIS, Petros. Akce "Řecké děti 1948". Rokycany : Státní okresní archiv Rokycany, 2001. 265 s. ISBN 80-238-7331-8.

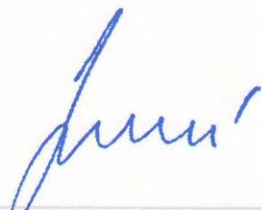
HRADEČNÝ, Pavel, et al. Dějiny Řecka. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 765 s. ISBN 80-7106-192-1.

Vedoucí práce

Košťálová Petra, PhDr., Ph.D.

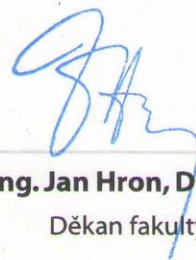
Termín odevzdání

březen 2012

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 15.11.2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Integrace řecké komunity v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2012

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Petře Košťálové, Ph.D. za odborné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce a všem svým dotazovaným za jejich čas a ochotu.

Integrace řecké komunity v ČR

Integration of Greek Community in Czech republic

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá integrací řecké komunity v České republice. Dělí se na část teoretickou a praktickou. Teoretická část, zpracována na základě studia sekundárních dat, vymezuje základní pojmosloví, které souvisí s problematikou menšin a jejich začleňováním mezi většinovou společností. Jsou charakterizovány příčiny a okolnosti vzniku řecké menšiny v České republice a její současný život zde, v kterém mají důležitou roli řecké organizace, dále jsou popsány řecké zvyky a tradice.

Praktická část, která se opírá o vlastní kvalitativní výzkum, zjišťuje, jakým způsobem se integrovala řecká komunita mezi majoritní společnost. Výzkum se zaměřuje na současný život tří generací Řeků v České republice. Je zkoumáno, zda dodržují příslušníci této komunity i nadále řecké tradice, ve kterých sférách komunikace se uplatňuje řecký jazyk a jaké jsou vztahy této menšiny s většinovou společností.

Summary

This thesis deals with the integration of the Greek community in the Czech Republic. It is divided into theoretical and practical parts. The theory composes studies of secondary data, using basic terminology to discuss the integration of minorities into mainstream society. It describes how the Greek community established themselves in the Czech Republic and evaluates their current life. It mentions how Greek organisations play an important role and emphasis is made to highlight Greek customs and traditions.

The practical part is based on qualitative research, explaining how the Greek community intergrated into mainstream society. This research focuses on the current lives of three generations of Greeks who reside in the Czech Republic. It establishes whether members of this community can continue their Greek traditions, communicating in Greek and assimilating into the Czech majority society.

Klíčová slova: integrace, diaspora, migrace, menšina, Česká republika, řecká komunita

Keywords: integration, diaspora, migration, minority, Czech republic, Greek Community

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Cíl práce a metodika	10
3. Teoretická východiska	12
3.1. Literární rešerše.....	12
3.2. Teorie integrace.....	14
3.2.1. Základní pojmosloví	14
3.2.2. Integrované modely	16
3.3. Řecké a české území v historickém kontextu	18
3.3.1. Prvotní řecko – české kontakty	18
3.3.2. Řecká novodobá migrace	19
3.4. Řecká komunita v ČR v současnosti.....	23
3.4.1. Mapování řeckých organizací v ČR.....	23
3.5. Řecké svátky a tradice.....	26
3.5.1. Řecké tradice.....	26
3.5.2. Vybrané řecké svátky.....	27
4. Vlastní práce	30
4.1. Interpretace dat z vlastního výzkumu	31
4.1.1. Základní údaje o respondentech.....	31
4.1.2. Jazykové kompetence komunity a předávání znalosti řeckého jazyka na další generace	32
4.1.3. Dodržování zvyků a tradic	33
4.1.4. Příprava pokrmů a stravování	35
4.1.5. Náboženství.....	36
4.1.6. Vztah k Řecku.....	37
4.1.7. Vztahy řecké komunity s většinovou společností.....	38

4.2. Výsledky a diskuze	40
5. Závěr	42
6. Seznam použitých zdrojů	44
6.1. Tištěné zdroje	44
7.2. Internetové zdroje	46
7. Přílohy	49
Příloha č. 1: Seznam otázek pro polostrukturovaný rozhovor	49
Příloha č. 2: Životní příběh dotazovaného AM.....	51
Příloha č. 3: Dopis pana AM.....	53

1. Úvod

V České republice žijí s většinovou společností i různé menšiny. Za menšinu lze považovat jakoukoliv skupinu lidí, která se něčím vyhraňuje vůči většinové společnosti. Příslušníci národnostní menšiny nepřijímají národní identitu majoritní společnosti a mají své odlišné etnické či národní uvědomění. Statut národnostní menšiny mají v ČR v současné době Bulhaři, Chorvaté, Maďaři, Němci, Poláci, Romové, Rusíni, Rusové, Slováci, Srbové, Ukrajinci a Řekové.

Některé z výše jmenovaných národnostních menšin jsou všeobecně známé, máme o nich k dispozici množství zdrojů, dozvídáme se o nich často informace i z již zmiňovaných médií. Řecká menšina, na kterou je tato práce zaměřena, patří však k početně menším a k všeobecně méně známým, přestože tu žije již čtvrtá generace od dob občanské války, která probíhala v Řecku v letech 1946 – 1949.

Problematika soužití menšin s většinovou společností bývá v posledních letech často diskutována, řeší se téma jejich nerovnoprávného a nerovnocenného postavení ve společnosti. Ale toto soužití s sebou však nepřináší jen negativa, přestože nám to tak nejčastěji prezentují různá média, ale nabízí nám především možnosti vzájemného kulturního obohacování. Tohoto kulturního kontaktu bychom měli využívat a snažit se ho podporovat.

Tato bakalářská práce nastiňuje počátky vztahů Řeků a českého území a zaměřuje se na integraci této menšiny v České republice a její současný život zde. Jelikož jsou Řekové národ velmi hrdý na své zvyky a tradice, je jejich komunita velmi kulturně činná i v České republice. Řecké organizace, které tu působí, pořádají různé akce a oslavy nejen pro své členy, ale i pro všechny ostatní, kteří mají zájem poznat něco nového z řecké kultury.

2. Cíl práce a metodika

Cílem této práce je charakterizovat okolnosti a příčiny vzniku řecké menšiny v České republice, její současný život zde a její integraci mezi většinovou společností. Na počátku výzkumu byla položena hlavní výzkumná otázka, jakým způsobem se integrovala řecká komunita v České republice mezi majoritní společnost.

Teoretická část vymezuje základní pojmy, které souvisí s problematikou menšin a jejich začleňováním do společnosti a charakterizuje příčiny a okolnosti vzniku řecké menšiny v České republice. Práce se zaměřuje na současný život, v kterém mají důležitou roli řecké organizace, které působí na našem území. Dále jsou uvedeny řecké zvyky a tradice, na kterých si Řekové velmi zakládají. Tato část je zpracována na základě studia sekundárních dat, která jsou získávána z odborných pramenů tištěných i internetových.

Cílem praktické části, která se opírá o vlastní výzkum, je zjistit, jakým způsobem se integrovala řecká komunita mezi majoritní společnost a charakterizovat její současný život v České republice. Zaměřuje se převážně na to, jaké dodržují příslušníci této komunity zvyky a tradice, zda je v jejich rodinách udržována znalost řeckého jazyka a jak oni sami hodnotí vztahy s majoritní společností.

Praktická část je zpracována na základě kvalitativního výzkumu. Tímto termínem rozumíme výzkum, jehož výsledky se nedosahují pomocí statistických metod.¹ Nejprve je stanoveno téma a výzkumná otázka či otázky. V průběhu mohou být otázky modifikovány a doplňovány, proto se tento typ výzkumu považuje za pružný. Mezi přednosti patří, že výzkumník může reagovat na místní situace a podmínky. Jeho prostřednictvím získáváme podrobný popis zkoumaného jedince, skupiny, události či fenoménu. Nevýhodou však je, že získaná znalost nemusí být zobecnitelná na celou populaci a do jiného prostředí. Sběr dat a jejich interpretace jsou časově náročnější než ve výzkumu kvantitativním a výsledky může také snadněji ovlivnit osobnost zkoumajícího.²

Hlavní skupinu metod sběru dat tvoří v kvalitativním výzkumu dotazování, které zahrnuje různé druhy rozhovorů, dotazníků, škál a testů.³ I v této práci byla největší část dat získána metodou rozhovoru. Byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl veden

¹ CORBINOVÁ, J., STRAUSS, A., *Základy kvalitativního výzkumu*, s. 10

² HENDL, J., *Kvalitativní výzkum*, s. 51 – 52

³ HENDL, J., cit. 2, s. 164

s příslušníky řecké komunity v České republice. Při tomto druhu rozhovoru má výzkumník předem připraven soubor témat a otázek, které jsou jeho předmětem, avšak v průběhu je může modifikovat a doplňovat. Jistá volnost tohoto typu rozhovoru umožňuje vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele s informátorem a akceptování osobnostních specifik informátora.⁴

Na počátku výzkumu byla kontaktována Řecká obec Praha, která velice napomohla při získávání respondentů. Mladší příslušníci řecké komunity byli kontaktováni přes sociální síť Facebook, kde se převážně mladí lidé sdružují do skupiny Řekové v Čechách. Rozhovory byly provedeny s celkem devíti dotazovanými, z toho bylo pět žen a čtyři muži. Tito dotazovaní byli vybráni tak, aby byly rovnoměrně zastoupeny tři současné generace příslušníků řecké menšiny v České republice. Nebyli vybíráni na základě věku, ale podle toho, kolikátou generaci zde zastupují. Nejstarší kategorii představují lidé, kteří sem emigrovali v dětství v době řecké občanské války, prostřední kategorii zastupují již jejich děti a partneři dětí. Nejmladší kategorii pak tvoří již třetí generace Řeků v ČR, jsou to vnuci a vnučky těch, kteří sem přišli v dobách občanské války.

V rozhovorech byly nejprve zjišťovány základní údaje o respondentovi a jeho rodině, dále byly kladeny předem připravené otevřené otázky, které byly také doplňovány a rozvíjeny dalšími otázkami podle průběhu rozhovoru. Byly zkoumány adaptační strategie příslušníků řecké komunity. Otázky byly připravené z oblasti jazykové kompetence, dodržování zvyků a tradic, stravy a přípravy pokrmů, náboženství a vztahů s majoritní společností.

Data z rozhovorů byla rozšířena o výsledky z výzkumného pozorování akcí, které pořádala Řecká obec Praha. Forma interakce pozorovatele na dění by se dala klasifikovat jako nestrukturované pozorování, protože nebylo prováděno na základě předem připraveného předpisu.⁵ Výzkumník se jen částečně účastnil dění, jeho funkce byla převážně tazatelská.

⁴ REICHEL, J., *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 111 – 112

⁵ HENDL, cit. 2, s. 191

3. Teoretická východiska

V této kapitole je uveden přehled nejdůležitějších pramenů, které se věnují tématice Řecké menšiny v ČR. Dále jsou vymezeny termíny, s kterými je v této práci operováno, aby nedošlo k nesprávnému pochopení textu. Jsou popsány vztahy Řeků a českého území z historického hlediska a jejich současný život v České republice. Poslední podkapitola se zabývá řeckými zvyky a tradicemi.

3.1. Literární rešerše

Výzkumem identity etnických a národnostních menšin v České republice se zabývá Dana Bittnerová, která se ve své knize *Kdo jsem a kam patřím?* věnuje mimo jiné i řecké menšině. Řeckými organizacemi a začleněním této komunity mezi majoritní společnost se zabýval také Vangelis Liolios. Ten zpracováním informací, které mu byly poskytnuty řeckými organizacemi, vypracoval Podkladové materiály pro Radu vlády pro národnostní menšiny o situaci řecké menšiny v České republice. Závěrem jeho výzkumu je, že řecká komunita, která žije na území ČR, si zachovává své řecké povědomí a současně se integrovala do české společnosti.⁶

K problematice migrace Řeků do České republiky jsou k dispozici knihy odborné, ale i beletristické. Počet Řeků byl nejvyšší v době jejich emigrace do tehdejšího Československa, proto se věnuje převážná část publikací tomuto časovému období. Detailně to popisují v *Kronice řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (1948 - 1989)* Antula Botu a Milan Konečný. Jedná se o kroniku, která zachycuje příchod, usazení a následnou reemigraci Řeků. Podrobně se zaměřují především na občanskou válku v Řecku a útěk levicových Řeků ze svého domova do socialistických zemí včetně Československa.

⁶ LIOLIOS, V. *Podkladové materiály pro Radu vlády pro národnostní menšiny o situaci řecké menšiny v České republice* [online]. © 2001 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <www.dialogos-kpr.cz/pdf/podkl02.pdf>

Další kniha, která se také zaměřuje na příchod řeckých dětí do Československa, se nazývá Akce „Řecké děti 1948“ od autora Petrose Cironise. Kniha je psána dvojjazyčně – řecky i česky. K dispozici jsou zde informace nejen o příchodu řeckých dětí, ale i o dětských domovech, které se nacházely na českém území.

Z beletristické literatury se k tématu vztahují i další knihy od Petrose Cironise. Publikace Děti Helady popisuje život dětí za občanské války v Řecku a jejich odchod do Československa. Druhý díl s názvem Cizinci bez pasů již popisuje jejich život v cizí zemi. Další kniha s názvem Ukradené slunce, jejímž autorem je Georgios Karadzos, popisuje hrůzy občanské války a následný život malého chlapce v dětských domovech v Československu. Kniha je autobiografická, psána velmi poutavým způsobem, ale její celkové vyznění života v Československu se liší od těch ostatních. V této knize je převážně líčeno velké utrpení plné šikany v dětských domovech. Ovšem pro ostatní výše zmíněné publikace je charakteristický projev vděčnosti řeckého obyvatelstva vůči české a slovenské společnosti.

3.2. Teorie integrace

3.2.1. Základní pojmosloví

Nejdůležitějším tématem v práci je pojem integrace, což je proces slučování, vytváření celistvosti a úplnosti. Spojuje dílčí funkce v komplexní části, které jsou zpravidla na vyšší úrovni než celek.⁷ V tomto procesu se jedinec stává součástí nové společnosti, vůči které zaujímá určité integrační strategie. Může se do této společnosti adaptovat a přejímat její sociokulturní návyky, pravidla a jazyk, nebo vůči nim naopak zaujmout odmítavý postoj. Projevuje se to například na přijímání či odmítání jazyka, tradic, stravování a náboženství většinové společnosti.

Z hlediska hostitelské země je politika integrace vnímána jako nedílná součást legální migrační politiky. Zaměřuje se na podporu začlenění legálně pobývajících cizinců do společnosti, ale i na prevenci případných problémů menšin a jejich vztahu s většinovou neboli majoritní společností. Cílem všech aktivit integrační politiky je předcházet vytváření uzavřených společenství imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců.⁸ V následující kapitole budou vysvětleny jednotlivé integrační modely.

Pohyb obyvatelstva z jednoho místa na druhé nazýváme migrací. Tento jev je pro lidstvo přirozený, neboť migrovaly již lovci a sběrači v pravěku dle ročních období, když hnali stáda na lepší pastviny. V novodobé historii byly důvody pro odchod obyvatelstva ze zemí především ekonomické, politické a náboženské. Současnou hlavní příčinou migrace jsou především socioekonomické rozdíly mezi zeměmi.⁹

Dalším důležitým pojmem, který v poslední době vzbuzuje velkou pozornost filozofů, společenských vědců i psychologů a úzce souvisí s procesem integrace je identita.¹⁰ Jedná se o soubor vzájemně propojených kulturních jevů a postojů, z nichž některé jsou v kultuře udržovány skrytě, jiné slouží veřejně jako symboly. Jazyk je také důležitým atributem identity a je hlavním prostředkem sociálního života nezbytným pro

⁷ GEIST, B., *Sociologický slovník*, s. 220

⁸ ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. *Integrace* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. 1. 9. 2011. [cit. 2011-09-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

⁹ ŠIŠKOVÁ, T., *Výchova k toleranci a proti rasismu*, s. 38 – 39

¹⁰ BAUMAN, Z., *Individualizovaná společnost*, s. 166 – 167

všechny společnosti z hlediska vývoje a uchování kultury.¹¹ Identita není statická ale dynamická, může se vyvíjet v čase i prostoru. Můžeme ji rozdělit na dvě úrovně – na osobní a kolektivní. Osobní je uvědomování si sám sebe a kolektivní identitu zjednodušeně interpretujeme jako pocit lidí vyjadřující, že jsou vzájemně stejní, nebo že patří k jednomu společenství.¹² Za jednu z podob kolektivní identity považujeme etnickou identitu neboli etnicitu.¹³ V etnologickém pojetí není identita záležitostí individuální, je naopak jedincem přijímána a osvojována z kultury. Člověku slouží k uvědomění si a poznání vlastní příslušnosti k určité skupině či společenství, pomáhá mu pro rozpoznání svých a těch druhých.¹⁴

Výše zmíněné společenství může být označováno jako komunita, což je sociální útvar, který má charakteristické sociální vazby uvnitř mezi členy a také zvláštní postavení navenek. Charakterizuje ji zejména vzájemná interakce, která vychází například ze společných zájmů nebo potřeb. Ve 2. polovině 19. století byla komunita hledána především na vesnici, která je symbolem tradičního společenství. Následně se v době rozmachu masové společnosti pozornost sociologie přesunula na skupiny duševně spřízněných osob, které udržují vzájemné kontakty bez ohledu na prostorovou vzdálenost, která je dělí.¹⁵

Dalším důležitým pojmem je národnostní menšina. Definice tohoto termínu není jednotná, napřed je tedy důležité definovat národnost a národ. Pojem národnost vzniká v období rozpadu rodové a kmenové společnosti, což bylo ve starověkých státech nebo ještě později. Moderní národ je nejvyšší forma etnického společenství a vzniká na bázi společného jazyka, území, kultury, ekonomiky, historického vývoje a psychického založení. Jeho rozvoj nastal teprve v průmyslových společnostech.¹⁶

Vymezíme - li národnostní menšinu podle kulturních souvislostí, můžeme za ni považovat skupinu lidí, která se od většinové společnosti odlišuje právě jazykem, kulturou, mentalitou apod. Tito lidé nepřijímají národní identitu většinové neboli majoritní společnosti a mají své etnické či národní uvědomění. V kulturních souvislostech může

¹¹ MURPHY, R., *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 38

¹² ŠINDLÁŘOVÁ, J., *Otázky regionální identity*, s. 263

¹³ ŠATAVA, L., *Jazyk a identita etnických menšin*, s. 17

¹⁴ BITTNEROVÁ, D. a kol., *Kdo jsem a kam patřím?*, s. 9

¹⁵ PETRUSEK, M. a kol., *Velký sociologický slovník*, s. 512 – 513

¹⁶ WOLF, J., *Abeceda národů*, s. 12

takováto menšina neboli minorita odvozovat identitu ze základu etnického, jazykového, náboženského, nebo ze své kulturní tradice.¹⁷ Otázka postavení národnostních menšin je sférou, ve které se střetávají různé vědecké přístupy – sociologický, politologický, právní, etnologický atd.¹⁸

Příslušníkem národnostní menšiny v České republice je podle zákona č. 273/2001 Sb. (tzv. menšinový zákon) občan ČR, který se hlásí k jiné národnosti než české a který projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti. V současné době je statut národnostní menšiny v ČR přiznán dvanácti menšinám, a to bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské. Tyto menšiny mají své zastoupení v Radě vlády pro národnostní menšiny, zakládají spolky – zejména občanská sdružení, na jejichž činnost přispívá i stát.¹⁹

Jedním z klíčových slov této práce je diaspora, což znamená rozptýlení náboženské či etnické skupiny po světě a její následné usazení v cizím prostředí. Často bývá v literatuře jako typický příklad zmiňována židovská diaspora. Řecká diaspora je jevem prastarým, který provázel historii řeckého národa téměř nepřetržitě.²⁰

3.2.2. Integrační modely

S přibývajícím migrací byly státy nuceny reagovat na změny, které nastávaly v etnickém složení obyvatelstva, různými vládními programy. Tyto politiky různých zemí sdílí shodný cíl, kterým je ochrana práv národnostních menšin, zabránění etnickým konfliktům a destabilizaci země. Odlišují se však svými přístupy k menšinám a k jejich vztahu s majoritní společností a integračními postupy. Rozmanitost těchto vládních programů je dána jednak odlišnou historickou zkušeností s imigrací, rozdílným přístupem k původním obyvatelům a rozdílnými postoji k pojmům národnost, občanství, národ a stát. Menšinová politika států se přiklání k jednomu ze tří modelů integrace.²¹

¹⁷ MULTIKULTURA. *Národnostní menšiny* [online]. Sedukon o.p.s.. 2011. [cit. 2011-09-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=2>>.

¹⁸ POSPÍŠIL, I., *Práva národnostních menšin*, s. 20

¹⁹ MULTIKULTURA. *Menšiny* [online]. Sedukon o.p.s. 2011 [cit. 2011-09-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=4>>.

²⁰ HRADEČNÝ, P., *Řecká republika*, s. 75

²¹ MAREŠ, M., *Etnické menšiny a česká politika*, s. 14

Prvním extrémem je koncept asimilace, který předpokládá, že se etnická minorita plně začlení do majoritní společnosti a oprostí se od svých jazykových, kulturních a sociálních odlišností. V tomto přístupu se očekává, že se případné etnické konflikty odstraní ztrátou etnické identity menšinové skupiny. Tento koncept neuznává kulturní rozmanitost jako pozitivní jev.²²

Na opačné straně integrační škály stojí přechodná diferencovaná inkorporace, často označována jako segregace či separace obyvatelstva, která předpokládá eliminaci konfliktů minimalizací styku mezi etnickými skupinami. Menšina je tedy oddělována od většiny. V krajním případě tento koncept zahrnuje i etnické čistky, vyhnání či vypuzení etnických menšin.²³

V třetím přístupu je uznávána kulturní i sociální různorodost etnických minorit. V některé literatuře bývá právě tento model často nazýván integrace. Do tohoto proudu bývá řazen například model multikulturalismu, ve kterém by měly existovat minoritní skupiny bez ztráty sociokulturní a etnické identity a aktivně se účastnit společenského dění.²⁴

Často bývají zaznamenávány právě tyto dva extrémy – politický separatismus na straně jedné, či úplná asimilace a zánik etnik na straně druhé. Umírněný střední proud současných projevů etnicity tak uniká pozornosti a je poměrně málo zmapován.²⁵

²² MULTIKULTURA. *Programy sociální integrace* [online]. Sedukon o.p.s. 2011 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z WWW: <http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=752:asimilace&catid=550:h1-slovnik-pojm&Itemid=339>.

²³ MAREŠ, cit. 21, s. 14 – 15

²⁴ Tamtéž, s. 15

²⁵ ŠATAVA, L., *Jazyk a identita etnických menšin*, s. 24

3.3. Řekové a české území v historickém kontextu

Řekové jsou nejstarším národem Evropy, který ve své zemi pobývá nepřetržitě od příchodu prvních řeckých kmenů (Ionové, Dórové, Achajci, Heléni...) kolem roku 2000 př. n. l. Řekové sami sebe však nazývají Helény a svou zemi Helada, protože latinský název Graecia – Řecko byl používán až po pádu Helady do rukou Římanů, což bylo po roce 146 př. n. l.²⁶ V této práci bude používáno ustáleného názvu Řekové.

3.3.1. Prvotní řecko – české kontakty

Nejstarší kontakty českého území a středomořské oblasti probíhaly díky geografické poloze zprvu jen zprostředkovaně, ale přesto měla egejská oblast na civilizační vývoj střední Evropy určitý vliv. I v pozdější době byly tyto kontakty spíše jen událostmi epizodickými, nikoliv však nevýznamnými. Mezi tyto události patří cyrilometodějská mise v roce 863.²⁷

V 16. století v období humanismu, které se vyznačuje návratem k pramenům, započalo v českých zemích studium klasických řeckých děl. V roce 1560 zavedli jezuité výuku řečtiny na svém gymnáziu.²⁸

Když v Řecku v roce 1821 probíhalo povstání a boj za vznik vlastního státu, mělo to ohlas i v soudobém českém tisku. Některé noviny otevřeně sympatizovaly s řeckým povstáním, což nejspíše souviselo s tím, že se i v našich zemích probouzelo české národní sebeuvědomování. Ideály novohumanismu přiváděly od poloviny 19. století do Řecka spisovatele a profesory, kteří využili stipendií na vzdělávací cesty. Mezi nejznámější patří Vítězslav Hálek a Jan Neruda.²⁹

V dějinách Řecka, proběhlo několik období odchodu jeho obyvatelstva do cizích zemí a svěťadílů z ekonomických, vnitropolitických i geopolitických důvodů. V 18. a 19. století vznikají řecké diaspory v Itálii, Velké Británii, Francii, Indii, Egyptě a v zemích habsburské monarchie. Ze země neodchází již jen uprchlíci, ale často také

²⁶ CIRONIS, P., *Řekové, Byzantinci nebo Helénové?*, s. 4

²⁷ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, s. 641

²⁸ HRADEČNÝ, cit. 27, s. 649

²⁹ Tamtéž, s. 651 – 653

bohatí obchodníci. V českých zemích se tato migrace projevuje zatím jen okrajově, v této době přichází například výrobci balkánských cukrovinek.³⁰

Současně se vznikem Československé republiky v roce 1918 se kontakty mezi oběma zeměmi staly oficiálnějšími. 25. května 1920 zahájil Řecký zastupitelský úřad formálně svou činnost. Prvním řeckým vyslancem se stal Charalambos Simopulos. Československé vyslanectví v Athénách vzniklo o dva roky později. Spolupráce obou zemí byla založena na společném zájmu uchování versailleského systému mírových smluv a na prosazování myšlenek kolektivní bezpečnosti. Byly uzavřeny dohody, které se týkaly obchodu, vzájemné právní ochrany a vydávání zločinců. Významnou součástí vztahů tvořila i vědecká a kulturní výměna.³¹

Druhá světová válka zasáhla do dalšího vývoje vzájemných vztahů. Oficiální styky byly přerušeny, avšak vzájemné vazby se nadále upevňovaly. Obě země měly společné to, že byly jedněmi z prvních obětí fašistické agrese, a že se také do celosvětového zápasu proti fašismu zapojily. Po skončení druhé světové války došlo k odcizení obou zemí, přičemž v Athénách se ani neobnovil československý zastupitelský úřad. V Řecku se dostávala k moci extrémní pravice a v Československu posilovala pozice levice a země byla vystavena tlaku Sovětského svazu. V Řecku se prosazoval stále výrazněji vliv Velké Británie a později Spojených států.³²

3.3.2. Řecká novodobá migrace

Teprve ve dvacátém století započalo masovější šíření řeckého obyvatelstva. V Řecku vypukla v únoru roku 1946 občanská válka, která trvala až do 30. srpna 1949. Tato válka probíhala mezi stoupenci monarchie a demokracie, u nichž se lišily představy o budoucím osudu země. Jednou stranou konfliktu bylo konzervativní řecké obyvatelstvo a ozbrojené síly řecké vlády, ti byli podporováni USA a Velkou Británií. Proti nim bojovali převážně řečtí komunisté a členové největší protinacistické organizace (ELAS), jejíž vedení bylo řízeno komunistickou stranou Řecka (KKE).³³

³⁰ BOTU, A., KONEČNÝ, M., *Řečtí uprchlíci*, s. 3

³¹ BOTU, KONEČNÝ, cit. 30, s. 654

³² Tamtéž, s. 655 – 656

³³ HROCH, M. a kol., *Politické dějiny světa v datech*, s. 1192 – 1193

Řecko bylo válkou rozděleno na dvě části - jedna část země, která zahrnovala převážně oblasti Peloponésu a Attiky, byla kontrolována pravicovou royalistickou vládou, a horské oblasti severního Řecka (Thrákie, Egejská Makedonie a Epirus) byly pod kontrolou Prozatímní komunistické vlády Řecka, která byla ustavena v prosinci 1947. Pravicová vláda měla početní i technickou převahu, odsouvala obyvatelstvo z hor do měst a izolovala horské oblasti. Takováto opatření přinesla vážné následky zejména pro obyvatele horských oblastí, protože Prozatímní vláda nemohla doplňovat své početní stavy. Tyto oblasti byly stále zpustošené z bojů ve druhé světové válce a v současnosti je ničily nálety letadel pravicové vlády, a tak zůstaly bez dostatečných zdrojů potravin. Z těchto důvodů se Prozatímní vláda rozhodla zorganizovat evakuaci dětí z této nejvíce zasažené oblasti.³⁴

Emigrace v této době byla organizovaným činem, vyjednala ji Prozatímní demokratická vláda Řecka s vládami tehdejších lidově demokratických států, které se zavázaly přijmout určitý počet dětí. Tyto děti pocházely z nejhroženějších frontových oblastí a mělo to být původně na dobu neurčitou – do té doby, než se vojenský režim v zemi zhroutí. První vlna emigrace zasáhla přes 25 tisíc dětí. Tato emigrace se týkala dětí od jednoho roku do čtrnácti až patnácti let.³⁵

V souvislosti s touto migrací se často používá pojem *pedomazoma*, ke kterému se pojí negativní konotace, v překladu znamená násilné odebrání dětí rodičům.³⁶ Velmi často je vnímáno jako morální problém, z jednoho úhlu pohledu byly děti odloučeny od svých rodičů a odvedeny do neznámého prostředí. Jejich odtržení od rodiny tudíž přirozeně evokuje odsouzení, někteří rodiče emigraci zavrhlí a pro tuto situaci používají slova jako *únos*. Pro jiné rodiny to však byla možnost, jak zajistit svým potomkům bezpečí, a proto rozhodnutí odvést děti z nejhroženějších válečných oblastí přijaly.³⁷

Tato dětská migrace byla pod kritickým pohledem celé Evropy i světa a země, které tyto děti přijaly v roce 1948, počítaly s tím, že hned po vítězství republikánské armády se navrátí zpět do vlasti a k rodičům. Porážka však vytvořila situaci, se kterou nikdo nepočítal, a o děti se musely i nadále postarat země, které je přijaly.

³⁴ HROCH, cit. 33, s. 1193

³⁵ CIRONIS, P., *Akce „Řecké děti“ 1948*, s. 27

³⁶ CIRONIS, cit. 35, s. 49

³⁷ SMITH, O. L., *Studies in the history of the Greek Civil War, 1945 – 1949*, s. 153 – 154

V Československu se o ně starala Československo – řecká společnost a na starost je měly též jednotlivé Zemské národní výbory.³⁸ Děti přijížděly v hrozném stavu, byly špinavé, podvyživené, zavšivené a po psychické stránce na tom byly ještě hůře. Sběrný tábor se nacházel ve městě Mikulov a poskytoval prvotní zdravotní péči. Odtud byly přepravovány do karanténních táborů ležících v Maloměřicích u Brna a Všebořicích u Ústí nad Labem a po několikátýdenním pobytu zde do jiných a lépe vybavených táborů. Jako dětské domovy byly využity zámecké a lázeňské objekty.

Všichni cizinci v ČSR museli být podle platných vládních nařízení řádně přihlášení v místě pobytu, což bylo u těchto dětí obtížnější, jelikož nevlastnily žádné průkazy totožnosti, rodné listy, ani často nebylo známo jejich datum a místo narození. Po příchodu do shromažďovacích táborů dostávaly průkazy totožnosti vyrobené podle aktuální fotografie, výpovědí svědků a jejich posledního bydliště v Řecku.³⁹

První železniční transport dorazil na sklonku jara 1948. Bylo to 749 dětí s 33 matkami a učitelkami. V první vlně bylo transportováno celkem asi 3 750 dětí. V době druhé emigrační vlny na podzim roku 1949 byl příliv uprchlíků mnohem výraznější. Do tehdejšího Československa jich uteklo z celkového počtu 100 000 okolo 10 000. Byla to již tzv. akce dospělých.⁴⁰ Jednotlivé počty dětí i dospělých se odlišují v různých pramenech, avšak na celkovém počtu Řeků se většina pramenů shoduje. Udává se, že jejich přibližný počet, který zde žil v roce 1949, byl zhruba 13 000.

Po příjezdu dospělých do ČSR docházelo v 50. letech ke slučování rodin, některé děti se navrátily z dětských domovů ke svým rodičům a prarodičům. Většina z nich však zůstává i nadále v domovech, protože jejich příbuzní zůstali v Řecku, nebo se dostali do jiných zemí.⁴¹

Po konci občanské války, kdy byla poražena republikánská armáda, byla celá země v troskách. Celá řecká emigrace se musela smířit s tím, že návrat do vlasti je prozatím vyloučený. V důsledku toho se měnil i celý chod a režim dětských domovů, které nabývaly

³⁸ BOTU, KONEČNÝ, cit. 27, s. 38

³⁹ Tamtéž, s. 75 – 76

⁴⁰ CIRONIS, cit. 30, s. 30 – 35

⁴¹ Tamtéž, s. 224 – 225

trvalého charakteru. Následky v Řecku se táhly až do roku 1974, kdy byl v zemi dovršen boj za svobodu a padla diktatura.⁴²

Hlavními centry řecké emigrace se stala především města Krnov, Jeseník, Zlaté Hory, Ostrava a Brno. V 50. letech se stala jedním z center i Praha, kde sídlila redakce řecky vydávaného časopisu *Agonistis*, spolek Helénů v ČSR a jiné humanitární organizace. Taktéž zde studovali řečtí studenti na vysokých školách.⁴³

V 80. letech 20. Století část řeckého obyvatelstva využila možnosti návratu zpět do Řecka. Mnozí však jako reemigranti těžko hledali uplatnění na trhu práce a často se navraceli zpět do Československa. Od roku 1990 lze příslušníky řecké komunity v Československu a následně v České republice považovat za stabilní součást demografické skladby obyvatelstva.⁴⁴

⁴² Tamtéž, s. 35 – 43

⁴³ CIRONIS, cit. 30, s. 225

⁴⁴ BROUČEK, S., JEŘÁBEK, R., *Lidová kultura*, s. 874

3.4. Řecká komunita v ČR v současnosti

Řekové žijící v České republice tvoří specifickou a samostatnou skupinu. Od řady jiných minorit je odlišuje právě ta skutečnost, že přišli naráz a v poměrně krátkém časovém období. Tato migrace byla řízená a díky tomu vytvořili lokálně stabilizované a provázané skupiny.⁴⁵ V České republice žijí především v Praze, Brně a Krnově.⁴⁶

Dle sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 žilo v ČR 3 219 osob, které se hlásily k řecké národnosti.⁴⁷ Výsledky ze sčítání obyvatelstva za rok 2011 pro řeckou národnost nejsou zatím k dispozici ani předběžné. Řecká obec odhaduje, že v současnosti žije v ČR zhruba 3 500 Řeků.⁴⁸

3.4.1. Mapování řeckých organizací v ČR

Řecká komunita má v České republice vybudovanou silnou síť organizací, které vzájemně spolupracují. Jednou z nejdůležitějších je Asociace řeckých obcí, která je nestátní neziskovou organizací a zastřešuje 13 řeckých obcí s působností po celém území ČR. Současným předsedou správní rady Asociace řeckých obcí je Christos Bialas. Mezi její hlavní cíle patří podpora přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v České republice a Českou republikou. Působí zejména na poli kulturním a společenském, podporuje rozvoj řecké identity prostřednictvím kulturních a vzdělávacích akcí. Také pečuje o zachování a rozvíjení řeckého jazyka, o rozvoj vztahů s mateřskou zemí, celkově tedy šíří odkaz řecké kultury a pořádá přednášky i semináře pro veřejnost. Je základnou nejen pro vzájemnou spolupráci řeckých obcí, ale také pro spolupráci se státními i místními orgány jak v České republice, tak i v Řecku.⁴⁹

⁴⁵ BITTNEROVÁ, D. a kol., *Kdo jsem a kam patřím?*, s. 335

⁴⁶ MATĚJKA, ŠTĚPÁN, ŽÁKOVÁ, EVA. *Řecká kulturní identita* [online]. Institut umění. © 2011 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>>.

⁴⁷ VLÁDA ČR. *Řecká národnostní menšina* [online]. 3. 4. 2006, © 2010 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16156>>.

⁴⁸ ŘECKÁ OBEC PRAHA. *Aktivity Řecké obce Praha* [online]. © 2007 [cit. 2011-09-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.ropraha.eu/index.php?section=rop>>.

⁴⁹ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Kdo jsme* [online]. 2010 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.arover.cz/index.htm>>.

Dalšími organizacemi jsou řecké obce (dále v textu ŘO), které sídlí v těchto městech: Bohumín, Brno, Havířov, Javorník, Jeseník, Karviná, Krnov, Ostrava, Praha, Šumperk, Třinec, Vrchní pod Pradědem a Zlaté Hory.⁵⁰

Jednou z největších je Řecká obec Praha, která sice nevznikla mezi prvními, ale byla postupně vytvořena zaměstnanci ve službách a studenty pražských vysokých škol v roce 1990. Tato obec má v současnosti 180 členů, kteří dle svých slov mluví dokonale česky i řecky, cítí se dobře v obou kulturách a tradice dodržují řecké i české.⁵¹

ŘO Praha nabízí aktivity pro své členy i pro širší veřejnost. Řečtí i čeští učitelé zde vyučují řecký jazyk a kulturu. Propaguje řeckou kulturu prostřednictvím „Řeckých dnů“ v Praze, výstav fotografií, řeckých produktů atd. Pořádá také umělecká vystoupení hudební i taneční. Vydává časopis Kalimera, který je v České republice jediným časopisem v řečtině, a který popisuje život Řeků v České republice. Časopis zaznamenává historii helénismu v České republice na základě archivních materiálů a fotografií. ŘO přednáší pro veřejnost o řecké literatuře, historii, kultuře a řecké kuchyni. Taktéž slaví státní jubilea a národní svátky.

Finanční prostředky získává Řecká obec Praha od Magistrátu hl. m. Prahy z programu zaměřeného na národnostní menšiny, od Ministerstva kultury a od řeckých sponzorů a členů obce. Podpora ze strany orgánů Řecké republiky je zatím minimální. Větší finanční podpora by dle ŘO pomohla rozvinout a vylepšit mnohé aktivity, a to především ty, které se týkají zaznamenávání historie Řeků v České republice a dnešního života Řeků v České republice.⁵²

Dle vyjádření hlavního města řecké organizace, které sídlí na jejím území, přistupují vstřícně ke komunikaci a spolupráci. Snaží se velmi účinně o uchování i rozvoj své národnostní identity, účastní se různých interkulturních akcí a také pomáhají ostatním národnostním menšinám.⁵³

Další významnou organizací je Lyceum Řekyň, které bylo v ČR založeno v roce 2000. V současné době má Lyceum celkem 66 poboček, z toho jich 50 působí v samotném

⁵⁰ ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Kdo jsme* [online]. 2010 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.arover.cz/index.htm>>.

⁵¹ BALVÍN, J. a kol., *Praha a osobnosti národnostních menšin*, s. 142

⁵² ŘECKÁ OBEC PRAHA. *Aktivity Řecké obce Praha* [online]. © 2007 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.ropraha.eu/index.php?section=rop>>.

⁵³ BALVÍN, J. a kol., *Koncepce politiky hl. města Prahy ve vztahu k národnostním menšinám*, s. 18

Řecku. Toto sdružení patří mezi 9 evropských poboček z celkového počtu 16 zahraničních Lyceí. Bylo založeno ve spolupráci s řeckými obcemi a ve spolupráci s nadačním fondem Hellenika, se kterým také sdílí prostory Řeckého centra v Brně. Cílem Lycea je uchování řeckých zvyků a tradic, studium a pěstování folklórního umění, podpora žen a morální podpora matky a dítěte. Dále se Lyceum věnuje studiu a uchování národních krojů, jejich prezentaci pomocí přehlídek, studiu lidových tanců a písní, prezentuje je formou tanečních vystoupení a hudebních představení, dále pak organizuje výstavy řeckého lidového umění a pečuje o jeho uchování, organizuje vzdělávací programy, semináře a přednášky, vydává publikace.⁵⁴

Další organizací je Klub přátel Řecku, který je dobrovolným občanským sdružením přátel Řecku, jeho lidu, jazyka, kultury a dějin. Jeho posláním je vyvíjení a podpora kulturních a jiných všeobecně prospěšných činností přispívajících k vzájemnému poznávání a sblížování české a řecké národní kultury. Klub pořádá výstavy, přednášky, semináře, společenské akce apod. se vztahem k Řecku.⁵⁵

Pro spolupráci ČR a Řecku byla v Praze založena v roce 1997 Česko – řecká obchodní komora, která sdružuje české a řecké společnosti a další instituce a fyzické osoby, je nevýdělečnou organizací, finanční zdroje tvoří členské příspěvky, poplatky za služby, které poskytuje obchodní komora, sponzorské dary a případně zvláštní dotace. Úzce spolupracuje s oběma zastupitelskými úřady a ministerstvy obou zemí. Za cíl si klade přispívat ke zlepšení ekonomických a obchodních vztahů mezi oběma zeměmi. Zastupuje, podporuje, koordinuje a hájí hospodářské i profesionální zájmy svých členů. Také poskytuje informační servis o právních podmínkách v obou zemích.⁵⁶

V Brně a okolí působí také Nadační fond Hellenika, který finančně podporuje kulturu řecké menšiny.⁵⁷

⁵⁴ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICĚ. *O nás* [online]. 2007 [cit. 2011-09-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>>

⁵⁵ KLUB PŘÁTEL ŘECKA. *Dialogos* [online]. © 2001 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.dialogos-kpr.cz/>>.

⁵⁶ ČESKO – ŘECKÁ OBCHODNÍ KOMORA. *Aktivita komory* [online]. 1999 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <http://www.crok.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=4>.

⁵⁷ FIRMY. *Nadační fond Hellenika* [online]. Seznam. © 1996–2011 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/detail/1330795-nadacni-fond-hellenika-brno-slatina.html>>.

3.5. Řecké svátky a tradice

3.5.1. Řecké tradice

Řekové si zakládají na tradicích a bohaté kulturní minulosti. Více než 90 % obyvatelstva se hlásí k pravoslavné církvi. Většina svátků je právě kvůli tomu spojena s pravoslavným kalendářem a jmény svatých. Velká část z nich se slaví od byzantských dob a některé dokonce již od starověku, lidová kultura vychází z domácích tradic a odráží i cizí vlivy.⁵⁸

Jedním z nejdůležitějších okamžiků v životě je pro Řeky svatba, která je posvátným spojením muže a ženy. Skládá se ze tří částí: napřed se posvěti prstýnky, poté věnečky na hlavách novomanželů a nakonec následuje tanec Isalaiha, kdy novomanželé projdou třikrát kolem oltáře. Všichni přítomní na ně hází rýží a květy, což symbolizuje bohatství a štěstí. Když se pár zasnoubí, nosí na levé ruce zlaté prstýnky, které si během svatebního obřadu navzájem vymění a dají si je na pravou ruku. Po skončení obřadu přijímají novomanželé gratulace od příbuzných a známých. Následuje velká a hlučná oslava, plná dobrého jídla, pití a zábavy. Na řeckých svatbách bývá kolem 500 až 1000 hostů. V Řecku je také zvykem, že novomanželé jsou poslední, kteří z oslavy odchází, proto musí vydržet až do úplného konce. Řecká tradiční svatba trvá velmi dlouho, třeba i několik dní.⁵⁹

Další důležitou událostí jsou křtiny, které symbolizují vstup dítěte mezi křesťany. Děti mohou být pokřtěny v jakémkoliv věku, ale nejčastěji to bývá v období mezi devátým až dvacátým čtvrtým měsícem. V průběhu křtu v pravoslavném kostele kněz třikrát ponoří dítě do teplé vody, která je promíchaná s olivovým olejem. Během každého ponoření odhání zlé duchy ďábla a potom odstříhne dítěti malý pramen vlasů. Stát se kmotrou či kmotrem je považováno za velkou čest, ale je to i finančně náročné, protože kromě oblečení na křtiny musí dítěti darovat i zlatý křížek a jeho matce zlaté šperky. Kmotři většinou financují celý obřad a zabezpečují potřeby dítěte i po několik let. Hrdý řecký otec po křtinách platí následující velkolepou hostinu, která je podobná hostině svatební.⁶⁰

⁵⁸ HRADEČNÝ, P., *Řecká republika*, s. 294

⁵⁹ OBJEVTE ŘECKO. *Tradiční svatba* [online]. © 2009 [cit. 2011-09-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.objevterecko.cz/tradicni-svatba/>>.

⁶⁰ AEOLUS. *O řeckých zvycích zblízka* [online]. © 2008 [cit. 2011-09-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.aeolus.cz/o-nas/zajimavosti/o-reckych-zvycich-zblizka.html>>.

Žádná pravá řecká oslava se také neobejde bez tradiční hudby a tance. Existuje množství řeckých lidových tanců. Jsou většinou dominantou mužů, ženy však samozřejmě také tancují. Často jsou to tance sólové, případně kolové, které se liší různým rytmem a tempem. Nejznámější jsou zembetico, kdy muž tancuje sólo a vyjadřuje svoje pocity a nálady, dává najevo utrpení a vnitřní napětí.⁶¹

Velký smysl pro hudbu u Řeků pramení z prastarých tradic a tvoří součást nejen oslav ale i každodenního života. Jedním z významných hudebních i tanečních stylů je rebetiko, který vznikl po prohrané řecko – turecké válce v letech 1919 – 1922. Hlavním nástrojem je buzuki, který se podobá mandolíně. Hudba je kritická, sociálně motivovaná, a proto nebyla vždy přijímána kladně, dokonce byla mnohými prohlašována za úpadkovou a totalitními režimy v Řecku zakazována. V textech se však nezabývá jen bídou a utrpením, ale klasickými tématy řeckých písní jako jsou láska, vztahy mezi lidmi i odchody do ciziny. Zakladateli a hlavními představiteli tohoto žánru jsou Manos Chadzidakis a Mikis Theodorakis.⁶² Řecký tanec by měl s hudbou splývat. „*Tance se většinou zpívají a písně se většinou tančí*“⁶³

V průběhu roku žijí od jednoho svátku k druhému. Když jeden svátek končí, již se těší a pečlivě připravují na další. Jelikož velmi lpí na své rodině, která je v Řecku základem všeho, odehrávají se všechny sváteční dny v rodinném kruhu. Někdy slaví společně i celá vesnice a potom se na svátky ještě dlouho vzpomíná. Některé svátky jsou podobné těm našim českým tím, že pramení ze společné křesťanské tradice jako například Vánoce a Velikonoce, nebo že vyplývají z pravidelného koloběhu přírody jako první máj. Tyto společné svátky jsou však mnohdy slaveny zcela rozdílně.⁶⁴

3.5.2. Vybrané řecké svátky

První svátek, který se slaví, je Nový rok. Je prvním dnem roku a lidé věří, že jak se jim bude dařit v tento den, tak se jim povede po celý rok. Dávají si pozor, aby nic neztratili, nikomu nepůjčovali, nehádali se a neplakali. Nejznámějším zvykem je koledování, navečer chodí děti i dospělí od domu k domu a zpívají koledy. V ruce mívají

⁶¹ HRADEČNÝ, cit. 58, s. 295 – 296

⁶² Tamtéž, s. 332 – 334

⁶³ Tamtéž, s. 295

⁶⁴ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O tradicích* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_otadicich.html>.

buďto pomeranč nebo jablko, to se různí podle oblastí. V dřívějších dobách děti šlehaly zeleným prutem hospodáře a dostávaly za to drobné mince, ovoce a sladkosti. Věřilo se, že zelený prut dával život všemu, čeho se dotknul.⁶⁵

Novoroční stůl bývá plný pokrmů, které většinou bývají z medu. Nejdůležitější pokrm je vasilopita, což je lehký novoroční koláč, ve kterém je zapečená mince, tzv. fluri. Kdo dostane kousek koláče, ve kterém je mince, bude mít štěstí po celý rok. Dále se hrají karty a jiné hazardní hry, které mají také ukázat, kdo bude mít po celý rok štěstí.⁶⁶

Pár dní po Novém roce následuje svátek Fota. Slaví se 6. ledna a je to velký svátek světla. Je to den, kdy byl pokřtěn Ježíš Kristus Janem Křtitelem. Lidé se vypraví k moři, případně k řece, a pokud není ani ta, tak alespoň k nějaké nádrži s vodou. Kněz vhodí kříž do vody a odvážní otužilci se vrhnou za ním do ledové vody a soutěží, kdo jej první najde a vyloví. Pak s ním obejde domy ve vesnici, aby je posvětil, a dostane za svůj odvážný čin výslužku. Větvičkou olivovníku nebo snítkou bazalky se dříve světil dům, zahrady, pole, vinice i zvířata ve chlévech.⁶⁷

Masopust neboli karnavali je třítydenní veselí, připadá většinou na únor a jeho přesné datum se vypočítá podle toho, na kdy připadají Velikonoce. Druhý týden Masopustu se nazývá Masový a třetí Sýrový, jejich jména také určují druh jídla, který je dovoleno konzumovat. Masopust končí Čistým pondělím a začíná čtyřicetidenní půst před Velikonocemi.⁶⁸

Protože většinová populace se hlásí k pravoslavné církvi, jsou pro ni nejdůležitějším církevním svátkem Velikonoce. Na tyto svátky se těší a připravují dopředu i proto, že jim předchází dlouhý půst. V týdnu, který Velikonocům předchází, se v kostelech zdobí hrob Krista. Vše vrcholí noční bohoslužbou na Bílou sobotu. Velikonoce jsou rodinnými svátky, které tráví příbuzní společně. Přesně o půlnoci ze soboty na neděli pravoslavní popové ve slavnostním velikonočním rouchu oznámí věřícím, že Kristus vstal z mrtvých. Vzkříšení Krista se začíná ihned slavit, všude vládne sváteční atmosféra a vyzvání zvony. V noci se konzumuje polévka majiritsa, která se připravuje z jehněčích

⁶⁵ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Nový rok* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky3.html>.

⁶⁶ HRADEČNÝ, cit. 58, s. 294

⁶⁷ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Fota* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky2.html>.

⁶⁸ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Masopust* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky4.html>.

vnitřností, tsurekia - mazance se zapečenými obarvenými vejci a další speciality.⁶⁹ Lidé se obdarovávají červenými vejci, což je dárek ke zprávě, že Kristus vstal z mrtvých. V neděli se pak na vesnicích na každé zahradě nebo na dvoře sejde celá široká rodina u tradičního rožnění jehnat a kůzlat.⁷⁰

Protomaja se slaví 1. května a je to den, kdy lidé tráví čas v přírodě. Sbírají květiny a vjíjí z nich věnce, a tak si přinášejí přírodu i s sebou domů, aby z ní načerpali sílu. Doprostřed věnce se dá česnek, který slouží proti uhranutí, věnec pak visí na venkovních dveřích až do svatého Jana, kdy se zapalují.

28. říjen je státním svátkem a velkým dnem pro Řeky. V roce 1940 v tento den bylo Řecko napadeno Itálií a byla od něj požadována kapitulace. Řekové se však odmítli vzdát, proto se tomuto svátku někdy přezdívá „ochi“, což znamená ne. V některých pramenech se můžeme setkat také s označením „oxi“. Tento den se slaví hudbou i tancem a s velkým dojetím a hrdostí, všude také visí vlajky.⁷¹

Před Vánocemi se drží lehčí půst, děti se scházejí a připravují si koledy. 24. prosince, což je pro ně den před Vánocemi, chodí děti již od svítání od domu k domu, zpívají koledy a zvěstují narození Krista. Bývají odměňovány sladkostmi.⁷² O Vánocích se sejde celá rodina, hoduje se, na vesnicích se zabíjí prasata, jehnata nebo drůbež pro tuto příležitost. V poslední době se v některých řeckých rodinách připravují krůty, které jsou plněné nádivkou. Není to však čistě řecká tradice, dostaly se sem až v 16. století z Evropy. Ani vánoční stromeček zde nebyval dříve zdoben, tento zvyk se tu ujal až po vzniku novodobého řeckého státu ve 30. letech 19. století. Dříve se v přímořských oblastech zdobily dřevěné vyřezávané lodičky, se kterými také děti chodívaly na koledu.⁷³

⁶⁹ OBJEVTE ŘECKO. *Řecké Velikonoce* [online]. © 2009 [cit. 2011-09-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.objevterecko.cz/recke-velikonoce/>>.

⁷⁰ HRADEČNÝ, cit. 58, s. 294

⁷¹ LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICĚ. *28. říjen* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky18.html>.

⁷² LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICĚ. *Vánoce* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24]. Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky1.html>.

⁷³ VAVŘINOVÁ, V., Malá encyklopedie Vánoc, s. 212

4. Vlastní práce

Pro zpracování empirické části je využito kvalitativních výzkumných metod. Většinová část dat je získána na základě polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky řecké komunity, kteří žijí v České republice. Rozhovory byly provedeny s devíti dotazovanými, z toho byli čtyři muži a pět žen. Dotazovaní byli rozděleni do třech kategorií podle toho, kterou generaci řecké menšiny v České republice zastupují.

Nejstarší kategorii zastupují dva pamětníci ve věku 73 a 66 let z první generace Řeků, kteří zde žijí již od dětství, přijeli sem z oblastí nejvíce zasažených občanskou válkou. Třetí zástupkyni této generace je 86 let a přijela s prvním transportem jako opatrovnice dětí.

Reprezentanti druhé generace Řeků v ČR pochází z řeckých manželství, jsou ve věku 39, 49 a 53 let. Oni sami si partnery vyhledali mezi Čechy. Jednou z dotazovaných byla manželka Řeka, která je českého původu.

Nejmladší respondenti byli ve věku 18, 23 a 29 let. Zastupují již třetí generaci Řeků. Jejich prarodiče sem emigrovali jako děti právě v období řecké občanské války. Tito mladí lidé již pocházejí ze smíšených manželství.

V rozhovoru byly nejprve zjišťovány základní údaje o respondentovi a jeho rodině, dále byly kladeny předem připravené otevřené otázky, které byly doplňovány a rozvíjeny dalšími dotazy dle toho, jak plynul rozhovor. Otázky byly připraveny z oblasti jazykové kompetence, dodržování zvyků a tradic, přípravy pokrmů a stravování, náboženství, vztahu k Řecku a vztahů s majoritní společností. Aby byla zachována anonymita respondentů, jsou jejich výpovědi uvedeny pod změněnými iniciálami.

Informace získané z rozhovorů jsou doplněny pozorováním dvou akcí, které pořádala Řecká obec Praha. První akce byla zahajovací diskuze k týdennímu semináři, který se týkal aktuální politické a ekonomické situace Řecka. Druhé pozorování bylo provedeno na koncertu řecké hudby, kde mladí hudebníci hráli a zpívali písně významných řeckých skladatelů.

4.1. Interpretace dat z vlastního výzkumu

Tato kapitola uvádí nejprve základní informace o jednotlivých respondentech, se kterými byly vedeny rozhovory. Získaná data jsou rozčleněna a interpretována podle jednotlivých oblastí, které byly předmětem výzkumu a jsou doplněny o informace získané z pozorování.

4.1.1. Základní údaje o respondentech

Zástupcem nejstarší generace je pan AM, který pochází z vesnice v severním Řecku. Do Čech přijel v roce 1948 a strávil několik let v různých dětských domovech. Absolvoval střední zemědělskou školu a poté pracoval jako zemědělský mechanizátor. Delší dobu bydlel ve Zlatých Horách v Jeseníkách, kam se také přistěhovali jeho rodiče. V současné době je v penzi. Celý život byl velmi kulturně činný. S manželkou TM se seznámili na řecké zábavě a jsou stále členy Řecké obce Praha. Mají spolu dva syny a vnoučata. Pan AM je český vlastenec a aktivně se angažuje o zachování českého kulturního dědictví.

Paní TM přijela do Čech, když jí byly pouhé 2 roky, transportem i se svou rodinou v roce 1948. Vystudovala střední zemědělskou školu a poté celý život pracovala jako agronomka. S manželem bydlela ve Zlatých Horách v Jeseníkách, do Prahy se přestěhovali před několika lety za dětmi. Dnes je již také v penzi.

Další dotazovanou je paní ML, která přijela s prvním transportem v roce 1948, bylo jí tehdy 22 let a starala se o svěřené děti. K těm se připojila v Jugoslávii, kde v té době pracovala jako dělnice. Do roku 1953 pracovala v dětských domovech, potom studovala. V roce 1954 se ve škole seznámila s manželem, který také pochází z Řecka. Jeho rodina byla v Řecku vyvražděna, takže tu žil sám v různých dětských domovech. Mají spolu jednoho syna a vnuka.

Zástupkyní střední generace je paní LR, která je českého původu a za manžela si vzala Řeka, se kterým mají dvě děti. Do Řecka odjeli po svatbě a žili tam 17 let. Po smrti manželových rodičů se vrátili zpět a nyní bydlí již 14 let v Praze, kde si otevřeli svou vlastní řeckou restauraci.

Dalším zástupcem je pan VV, kterému je 39 let a oba jeho rodiče byli převezeni do Československa jako velmi malé děti ze severního Řecká. Za manželku si vzal Češku, s kterou mají dvě děti. VV v současné době pracuje jako číšník.

Posledním dotazovaným ze střední generace je VS, kterému je 49 let a pracuje v bankovníctví. Oba jeho rodiče také pocházejí z řecké vesnice a přijeli sem v roce 1948. Jeho manželka je Češka, mají spolu tři děti.

Paní AL, které je 29 let, je zástupkyní třetí generace Řeků v ČR. Její prarodiče z matčiny strany sem také přišli v období občanské války, a když jim byl umožněn návrat, vrátili se zpátky do vlasti. Její matka je Řekyně a otec Čech. Za manžela si vzala Čecha a vychovávají spolu tříletou dceru. V současné době je na mateřské dovolené.

Další dotazovanou je osmnáctiletá ST, která studuje gymnázium. Po matce má řecký původ, otec je Čech. Prarodiče z matčiny strany sem přijeli v období občanské války a od té doby tu žijí.

Posledním dotazovaným je vysokoškolský student KP, kterému je 23 let. Po otci má řecký původ a matka je Češka. Otcovi rodiče sem také přijeli s dětským transportem v době občanské války a od té doby tu žili až do své smrti.

4.1.2. Jazykové kompetence komunity a předávání znalosti řeckého jazyka na další generace

Jazyk je důležitým prostředkem komunikace a jedním z nástrojů integrace, který umožňuje sociální život a předávání kultury. Ve výzkumu bylo zjišťováno, jaké jsou jazykové kompetence řecké komunity, ve kterých sférách komunikace se uplatňuje jazyk řecký a zda jeho znalost předávají dalším generacím.

Pro nejstarší generaci respondentů je charakteristické, že v rodinné sféře užívají svůj mateřský jazyk řečtinu více než češtinu, kterou se museli učit až jako druhý jazyk v období dětství nebo dospívání. Své děti učili oba dva jazyky, jelikož ty si ale vybraly partnery mezi Čechy, užívají ve svých rodinách český jazyk. U jejich vnoučat se projevuje zájem o řečtinu a učí se tento jazyk v kurzech nebo od rodinných příslušníků. Znalost řeckého jazyka pak využívají při návštěvách příbuzných a známých v Řecku.

Střední generace respondentů žije ve smíšených manželstvích, kvůli tomu dochází k částečné asimilaci řeckého jazyka. V rodinách mezi sebou komunikují česky, partneři se

však ze zájmu řecký jazyk učí, takže většinou ovládají základní slovní zásobu. Jejich děti mají jako mateřský jazyk češtinu, řečtinu se učí v pozdějším věku, pokud o ni mají samy zájem. Využijí ji především při komunikaci s prarodiči, kteří je v poznávání řeckých kořenů podporují, a při návštěvách Řecka.

Nejmladší generace, která pochází ze smíšených manželství, používá v každodenním životě český jazyk a řecky se učí ze zájmu o svůj původ. Využívají ho v komunikaci s příbuznými žijícími v Řecku. Jeho znalost chtějí předat i svým dětem.

Studentka ST se k jazykové situaci v jejich rodině vyjadřuje: *„Rodiče spolu mluví česky. Já se s mamkou bavím občas řecky, vždycky jí tím udělám radost. Učím se na kurzech od řecké obce. Ty kurzy jsou i pro veřejnost, kdybyste se chtěla učit. Tatínek je takový samouk, ale taky už má nějaké základy. Řečtinu využijeme nejvíc na návštěvě příbuzných v Řecku, sice ještě nemluvím plynně, ale domluví se. Chci se zlepšit a až budu mít děti, chtěla bych, aby se učily řecky. Aby věděly, kde také jsou jejich kořeny.“*

Z uvedené výpovědi vyplývá, že je v rodině užívána čeština, ale rodinní příslušníci mají zájem se učit řecky. Řecká obec Praha umožňuje výuku řečtiny všem zájemcům i z řad široké veřejnosti a Řekové, když vidí zájem o svou kulturu, jsou nadšeni a snaží se ji šířit. Řečtinu využívá dotazovaná především jako jazyk, který jí zprostředkuje komunikaci s příbuznými v Řecku. Je hrdá na své řecké kořeny a chtěla by jazyk předat další generaci.

Kompetence v řeckém jazyce se liší u jednotlivých generací. Řečtina je pro tuto komunitu záležitostí soukromého života, užívají ji v rodině nebo při návštěvách příbuzných a známých v Řecku. Na setkáních a oslavách je používán výhradně jazyk řecký. Pokud je akce určena i širší veřejnosti, jako byl například koncert řecké hudby, jsou projevy a komentáře tlumočeny do češtiny. Řecký časopis Kalimera, který vydává ŘO Praha, vychází pouze v řeckém jazyce.

4.1.3. Dodržování zvyků a tradic

Důležitým projevem identity je udržování svátků a tradic, které jsou typické pro danou kulturu. Tradice jsou potřebné k tomu, aby si člověk uvědomoval svůj původ a cítil, že patří k určité skupině, a aby si tato skupina udržela svou identitu i v budoucnosti. U řecké komunity bylo zkoumáno, zda slaví svátky řecké, české nebo oboje. Byla též

zjišťována soudržnost komunity na základě toho, jestli se účastní akcí a oslav, které jsou organizovány řeckými organizacemi.

Respondenti z nejstarší generace dodržují v dnešní době svátky převážně české. Zvyky dodržují obou kultur. Z řeckých svátků jsou jim nejbližší Velikonoce, které jsou pro Řeky nejdůležitější. Historické svátky, jako je například 28. říjen, slaví společně s ostatními přes řeckou obec. Na svátcích je dle nich nejdůležitější pospolitost mezi lidmi, tanec, hudba a také někdo mívá u této příležitosti proslov. Děti slaví svátky české, ale dodržují některé velikonoční nebo vánoční tradice. Jejich vnoučata se zajímají o řecké tance, pečou před Vánoci s prarodiči řecké speciality a podnikají společně výlety, které organizuje řecká obec.

Dotazovaná TM se k dodržování tradic vyjádřila takto: *„Dříve v 50. a 60. letech jsme tu měli svého faráře, takže se svátky díky tomu slavily společně. Velmi důležité jsou pro nás jmeniny, to se chodívalo přát společně oslavenci. Tehdy byla většina starších lidí věřících, farář oddával i pohřbíval však všechny, i ty, co byli nevěřící. Komunita musela prostě držet pospolu a nerozlišovat se na věřící a nevěřící.“*

Z této výpovědi vyplývá, že dříve se více slavily jmeniny než narozeniny, protože generace jejich rodičů a prarodičů byla věřící a pro věřící jsou jmeniny velmi důležité. Dotazovaná nejvíce zdůrazňovala, že se svátky oslavovaly společně a menšina byla pospolitá. Farář, který zařizoval svatby i pohřbíval, tu nebyl jen pro věřící, ale pro celou komunitu. Náboženství je dále rozebráno v samostatné podkapitole.

Respondenti střední generace dodržují svátky české. Zvyky však kombinují z obou kultur. Z řeckých zvyků dodržují ty velikonoční a vánoční. O Velikonocích připravují jehňata na rožni, pečou mazance, v nichž je uprostřed zapečené červené vajíčko, což symbolizuje krev Krista. Tradicí je těmito vajíčky o sebe ťukat a vyhrává ten, jehož vajíčko vydrží nejdéle nepoškozené. Někdy se celé jejich rodiny účastní společných oslav významných řeckých událostí, jako je například svátek 28. října, jehož oslavu organizuje Řecká obec Praha. Dotazovaný VS dodává: *„My se sejdeme s celou rodinou a grilujeme, k tomu nám hraje hudba a tančíme. Bavíme se společně, a to je pro nás nejen o Velikonocích nejdůležitější.“*

Ve výpovědi dotazovaného se projevuje, stejně jako u celé komunity, že je na svátcích pro tuto komunitu nejdůležitější strávit je v rodinném kruhu.

U nejmladší generace se projevuje vliv obou prostředí. Od jednoho rodiče jsou jim předávány české tradice a od druhého řecké. V průběhu roku slaví svátky české i řecké. Na Vánoce dodržují v rodinách české zvyky a k tomu pečou vasilopitu, kam se dává peníz, který má přinášet štěstí. Ten, kdo ho bude mít ve svém kousku, by měl mít pak štěstí po celý rok. A nejlepší pro rodinu je, když se nalezne uprostřed, pak by podle této tradice měla mít štěstí celá rodina. O Velikonocích barví vajíčka na červeno, což symbolizuje Kristovu krev. Dotazovaná ST a její rodina s takto nabarvenými vajíčky o sebe ťukají a ten, jehož vajíčko praskne poslední, vyhrává.

Z jednotlivých odpovědí vyplývá, že jsou u komunity oslavovány svátky řecké i české. Z řeckých tradic jsou nejčastěji dodržovány ty, které se váží k Velikonocům - barvení vajec na červeno a zapékání mince do vasilopity o Vánocích.

4.1.4. Příprava pokrmů a stravování

Ke svátkům každé kultury se váže i příprava pokrmů a způsob stravování. Výzkumnými otázkami bylo zjišťováno, jakým způsobem se řecká komunita stravuje a zda považuje za důležité uchovávat řecké rodinné recepty a předávat je dalším generacím.

Pro nejstarší generaci respondentů je charakteristické, že připravují jídla řecká i česká. Uchovali si rodinné recepty a předali je svým dětem, které podle nich také někdy vaří. Je to pro ně dle jejich vyjádření svátek, když se sejdou společně s širší rodinou a uspořádají hostinu. Když se takto sejdou, není již příliš podstatné, zda je jídlo řecké nebo české – nejdůležitější je, že se sešli všichni společně.

Respondenti VS a VV ze střední generace uvedli, že jim doma ženy vaří česká jídla, ale naučily se připravovat i některá řecká podle rodinných receptů. Důležité pro ně je, že si jídlo vychutnávají a snaží se to naučit i své okolí. S tím souhlasí i paní LR, pro kterou je také nejdůležitější způsob stravování. Vyjadřuje se takto: *„Když už se sejdeme společně s rodinou, snažíme si jídlo vychutnat a využít příležitost, že jsme všichni spolu. U stolu sedíme delší dobu a nespěcháme.“*

U nejmladší generace se v rodinách vaří řecká jídla, ale ta česká převažují. Rodinné recepty si předávají řecké i české. Ty řecké považují za vzácnější a cennější. Doma jsou také vedeni k tomu, aby u jídla nespíchali.

U respondentů všech věkových kategorií se projevuje především řecký způsob stravování. Není pro ně nejdůležitější, kterou z kuchyní konzumují, ale to, že se stravují ve společnosti svých blízkých a nespěchají.

4.1.5. Náboženství

Náboženství má svou společenskou funkci a může být i výrazem kolektivní identity určité skupiny. V Řecku se 90 % obyvatelstva hlásí k pravoslavné církvi. V tomto výzkumu bylo zjišťováno, jestli i Řekové žijící v České republice si udrželi toto vyznání a vychovávají k víře další generace.

Nejstarší dotazovaní vypověděli, že byli k víře vychovávaní rodiči. V průběhu svého dětství však zažili dvě války, nejprve to byla druhá světová válka a poté občanská válka, kvůli které museli opustit svůj domov i rodiče. Díky těmto traumatům přestali v Boha věřit a jsou toho názoru, že tohle by se nemohlo stát, kdyby Bůh existoval.

Pan AM vyprávěl o svém odchodu z domova: *„Z naší vesnice nás v době občanské odešlo osmdesát dětí, bylo nám od čtyř do patnácti let. Šli jsme pěšky k albánským hranicím třicet kilometrů jen za doprovodu dvou ozbrojených mužů z armády. Museli jsme odejít od svých rodičů. Mně bylo tehdy deset let a měl jsem na starosti svou sedmiletou a čtyřletou sestru. Se staršími kluky jsme se střídali v nesení těch malých dětí. Šli jsme všichni v podstatě bosí, protože jsme neznali boty, kolem nohou jsme měli omotané jen kusy hadrů. Jít se dalo jen v noci, protože po nás už začala pátrat americká letadla, když se Američané dozvěděli, že se přesouváme. Takže se šlo nevyšlapanými cestami v lesích, než jsme došli do jedné albánské vesnice, kde se nás ujali vesničané. S sebou jsme neměli vůbec nic, jen malou svačinu pro sebe a pro své sourozence. Během takové cesty jsme museli velmi rychle dospět a ztratili jsme naše dětské sny a ideály (...) Tohle by přece Bůh nedopustil.“*

I další dvě kategorie dotazovaných jsou nevěřící, což vyplývá z jejich rodinného zázemí. Rodiče jim ve víře nebránili, ale zároveň je k ní ani nepřivedli. Jejich příbuzní, kteří žijí v Řecku, se však hlásí k pravoslavnému vyznání.

4.1.6. Vztah k Řecku

V této části je zkoumán vztah řecké komunity k Řecku. U nejstarší generace se jedná o jejich rodnou vlast a u mladších generací je to rodná země jejich předků. Jedna z otázek se zaměřila na to, kterou zemi považují za svůj domov. Dále bylo zjišťováno, zda se zajímají o aktuální politické a ekonomické dění v Řecku.

Odpovědi respondentů nejstarší generace se odlišují. Respondenti AM a TM se aktivně zajímají o aktuální dění v Řecku, pravidelně tam od roku 1980, kdy tam mohli vycestovat poprvé, jezdí na dovolené. Dříve četli řecké noviny, které jsou teď ale hůře k dostání, a navíc k vyhledávání zpráv využívají internet. Mají také šest řeckých televizních programů. Oba dva považují za svůj domov Řecko i Českou republiku. Pan AM sám o sobě říká, že je „řecký Moravák“. Paní TM se považuje za „Čechořekyni z Moravy“. Paní ML již považuje za svůj domov ČR. V Řecku má sestru, za kterou jezdí pravidelně každé léto, sestra ji navštívila jen jednou. O politické a ekonomické dění se už raději nezajímá. Setkává se občas s jedním řeckým dítětem, o které se tehdy v dětském domově starala, což ji těší, že někomu v minulosti pomohla. Tím, že bude číst noviny, nikomu nepomůže, jen se kvůli tomu rozčílí.

Střední generace za svůj domov považuje Českou republiku – zde se narodili a vyrůstali. Do Řecka se vždy rádi podívají za svými příbuznými. Respondent VV označil Řecko jako svůj „letní domov“. Svě řecké kořeny si dotazovaní uvědomují a zajímají se o dění na politické i ekonomické scéně v souvislosti se současnou krizí. Informují se především u svých příbuzných a známých, protože informace v českých médiích jsou podávány velice neobjektivně.

Nejmladší generace dotazovaných považuje za svůj domov Českou republiku. Řecko mají spjata především s letními prázdninami a dovolenými a je pro ně i zemí jejich předků. Dotazovaná AL: „*Můj domov je Česká republika, narodila jsem se tu. A pořád tu žít chci. Rok jsem sice žila v Řecku, takže ho mám velice ráda, ale domov to není. Jezdívala jsem tam pravidelně na prázdniny a teď tam trávíme v létě vždycky dovolenou. Na to se pokaždé moc těším. Chodíme na zábavy a užíváme si léta.*“

O tamní dění se tato generace zajímá velice aktivně. Částečně informace hledají na internetu v řečtině, protože česká média údaje dle nich zkreslují. Zjišťují aktuality i od svých příbuzných v Řecku. Zjištěné informace také dále šíří například prostřednictvím skupiny Řekové v Čechách na sociální síti Facebook.

4.1.7. Vztahy řecké komunity s většinovou společností

Tato podkapitola se zabývá soužitím řecké komunity s většinovou společností. Zaměřuje se na to, jak Řekové nahlíží na majoritní společnost a zda se někdy cítili v ČR diskriminováni. Byli také tázáni, zda si přejí, aby si jejich děti vybíraly partnery mezi Řeky. Jedna z výzkumných otázek se týkala přátelství, bylo zjišťováno, jestli mají okruh přátel v řecké komunitě nebo mezi majoritní společností. Dále byli požádáni o to, aby charakterizovali řecký a český národ.

Vztah k českému národu má nejstarší generace velice pozitivní, vzpomínají na to, jak jim všichni pomáhali a přijali je, když sem v době občanské války přijeli. Na otázku, co si myslí o pojmu pedomazoma, odpovídali, že to rozhodně nebyl žádný násilný a nucený únos dětí, že to považují za záchrannou akci. Při této otázce byl od pana AM zapůjčen časopis Kalimera, kde je uveřejněn jeho dopis pro pana učitele, který ho vychovával v dětském domově. Dopis je psán jako odpověď na výzvu pana učitele, který prostřednictvím časopisu hledal řecké děti, které v dětském domově vychovával. Dopis je se souhlasem autora citován a naskenován v příloze.

Pan AM v dopise píše: *„Jsem nalezené dítě (narozené 1938), které účinkovalo v souboru pana učitele Feireizla. Pobýval jsem v dětském domově Kysilka mezi dětmi vyhnanými z válčícího Řecka. Celý život jsem vzpomínal a stále vzpomínám na tehdejší Československo a čs. lid, který nás, řecké děti, zachránil od hrozné občanské války v Řecku, ač měl sám po II. světové válce velké starosti. I přesto nám dětem mezi 4 – 15 lety poskytl pobyt ve svých dětských domovech. Všichni nabídli svou náruč s neuvěřitelnou láskou: od vedoucích domovů, sester, vychovatelek přes lékaře, učitele, učitelky až po kuchařky, zahradníky, kotelníky, uklízečky a šoféry služebních aut. Na všechny tyto nádherné a laskavé lidi dodnes často myslívám. Díky nim jsme se tu totiž necítili jako ve skleníku. Nebyl to dětský domov, jak ho známe dnes, s režimem a řádem. Byla tu úplně jiná atmosféra, necítili jsme „nesvobodu“ – věděli jsme, že jsme tu prozatím, že jsme vlastně zachráněni před válkou.“*

Z ukázky dopisu vyplývá, že autor vzpomíná i na dobu pro něj těžkou velmi kladně. Český národ má rád a je mu vděčný za poskytnutí pomoci.

Řecký národ by tato generace charakterizovala jako temperamentní, hrdý, přátelský, pohostinný a výbušný. Také Řekové nemají rádi nespravedlnost. Češi jsou podle nich chytrí, nekonfliktní ale ve srovnání s řeckým národem také trochu otažití

a neupřímní. Na otázku ohledně preferencí partnerů pro své děti odpověděli dotazovaní, že by byli bývali radši, kdyby si je vybrali v řecké komunitě. Do výběru partnerů jim však nezasahovali. Děti si vybraly své partnery v majoritní společnosti a oni jsou s nimi spokojeni, nezáleží jim už na tom, jakého jsou původu a přijímají je takové, jací jsou. Přátele si v dětství hledali nejprve ve své komunitě v dětských domovech, jelikož neuměli česky, časem se začleňovali do škol mezi ostatní děti a nacházeli přátele i tam. V současnosti mají přátele mezi Čechy i Řeky.

Střední generace dotazovaných se s diskriminací nesešla. Řekové jsou podle nich otevřenější, temperamentnější, tvrdohlavější a přátelštější než Češi. Okruh přátel mají mezi Řeky, s kterými se setkávají na různých společných oslavách a i mezi Čechy. Na otázku preferencí partnera odpovídají, že oni sami žijí ve smíšeném manželství, tudíž nemohou chtít od potomků, aby si vybírali partnery jinak než podle svého uvážení.

Nejmladší generace se s diskriminací nesečkává a nemyslí si, že by se Řekové s ní v ČR setkávali. AL k této otázce dodává: „*S diskriminací se nesečkávám, ani nevím takhle o nikom, kdo by se s ní setkal. Jen teď jsou Řekové v té situaci, kde jsou, tak je asi každý nesnáší. Každý říká, jak si žili nad poměry (...)*“ Z této odpovědi je patrné, že jediný negativní přístup, který dotazovaná zaznamenává, je kritika, kterou slyší v okolí k aktuální situaci v Řecku, jinak nepocituje ani náznaky diskriminace.

Partnery si vybrali tito dotazovaní mezi Čechy, rodiče jim do výběru partnerů nijak nezasahovali. Okruh přátel mají především mezi většinovou společností, s kterou společně navštěvují školy atp. Z řeckých oslav mají přátele i v řecké komunitě. Řecký národ považují za dobrosrdečný, veselý, mírně chaotický, upovídaný a laskavý. Má rád dobré jídlo, hudbu a tanec. Český národ je dle nich pak trochu lhostejný k druhým, méně otevřený a pasivní.

Při návštěvách řeckých akcí bylo patrné, že jsou Řekové opravdu národem velmi srdečným a přátelským. Na svých akcích vítají zájem a účast širší veřejnosti a chovají se vstřícně ke všem příchozím. O politickou situaci se zajímají velmi intenzivně, proto byl pořádán i týdenní seminář k aktuálnímu dění v Řecku, kde se velmi aktivně diskutovalo o tamní ekonomické situaci. Byly také vybírány finanční příspěvky pro sociálně slabé, které budou poukázány neziskovým organizacím do Řecka.

4.2. Výsledky a diskuze

Z výzkumu vyplývá, že řecká komunita v ČR netvoří nijak uzavřenou skupinu, která se izoluje od majoritní společnosti. Jsou sice společenstvím, které má své sociální vazby uvnitř, vytváří je však i s okolím. Pouze generace rodičů a prarodičů dětí, které sem přijely v roce 1948, se nezačleňovaly do společnosti. Tyto dvě generace emigrovaly až v pozdějších letech. Nebyly předmětem výzkumu, informace o nich byly získány jen od respondentů pro získání celistvějšího pohledu na způsob, jakým se celá tato komunita integrovala do společnosti. Respondenti vypověděli, že tito lidé tu žili stejně jako v Řecku. Zůstali věrni svému náboženství a dodržovali všechny zvyky a tradice řecké. Český jazyk se učila jen generace rodičů, prarodiče věřili, že se vrátí brzy domů, a když jim to politická situace umožnila, vrátili se zpět do své vlasti.

Řecký jazyk je dnes odsouván do rodinné sféry, v běžné denní komunikaci ho užívají jen příslušníci nejstarší generace. Ti spolu hovoří převážně řecky. Na řeckých akcích a oslavách je užívána jen řečtina, pokud se nejedná o akce určené i pro veřejnost, na kterých někdo projevy tlumočí do češtiny. Řečtina v dnešní době ztrácí svou hlavní úlohu v komunikaci, ale začíná plnit úlohu identifikační. I nejmladší respondenti se řečtinu učí, protože si uvědomují své kořeny. Zánik tohoto jazyka v ČR nehrozí, neboť i nejmladší generace má zájem znalost tohoto jazyka předávat svým potomkům.

Svátky a zvyky, které se k nim váží, jsou dodržovány řecké i české. Z řeckých tradic jsou to nejčastěji ty, které se váží k Velikonocům. Je to pro Řeky nejdůležitější svátek, což pramení z pravoslavného vyznání většiny tamního obyvatelstva a význam tohoto svátku se projevuje i u nevěřících. Nejoblíbenějším zvykem je barvení vajec na červeno. Důležité jsou i Vánoce, zvyk, který se k nim váže, je například zapékání mince do vasilopity. U oslav svátků mají velmi důležitou roli řecké organizace, především řecké obce. Ty organizují nejen různá setkání ale i oslavy svátků a historických událostí. Pořádají také akce pro děti, tudíž i u nejmladší generace se udržuje řecká identita.

Co se týká řeckých pokrmů, není pro Řeky příliš důležité to, jakou stravu konzumují, i když povětšinou tu řeckou preferují. Nejdůležitější je řecký způsob stravování, což znamená, že Řekové si jídlo vychutnávají. Stravují se beze spěchu a rádi pořádají rodinné hostiny. Pro Řeky je obecně důležitá rodinná sounáležitost, velmi často se schází i v širším kruhu. K jídlu dle nich patří i hudba a často po něm následuje i taneční zábava.

Od pravoslavné víry Řekové, kteří žijí v ČR, upustili a jsou bez vyznání. To však nesouvisí s prostředím, kde žijí, ale s osobními traumaty, které prožila nejstarší generace respondentů v období dětství ve dvou válkách. Jelikož oni jsou nevěřící, tak vytvořili i takové rodinné prostředí svým dětem, ve kterém je k náboženství nevedli. Dle odpovědí mladších respondentů by jim rodiče ve víře nikdy nebránili, ale nevedli je k ní a obyvatelstvo ČR je převážně bez vyznání, tudíž ani oni nemají důvod být věřící.

Vztah k Řecku se velmi silně projevuje u nejstarší generace, která se tam narodila, dle svých slov mají většinou dva domovy. Zájem o Řecko se také výrazně projevuje u nejmladší kategorie respondentů, což by se dalo interpretovat tak, že to souvisí s jejich částečnou idealizací této země. Trávili tam čas vždy v letních měsících v období prázdnin nebo tam ti starší jezdí na dovolenou. Souvisí to i s jejich zájmem o řecké kořeny, které v nich podporují jejich prarodiče.

Vztah s většinovou společností má tato menšina kladný, u nejstarší generace se projevuje velká vděčnost za pomoc, která jim byla v době občanské války poskytnuta. Hlavní rozdíly ve vlastnostech obou národů spatřují respondenti v tom, že Řekové jsou národem více temperamentním a otevřeným.

První manželství, která byla uzavírána, byla řecká, což pramenilo z toho, že komunita byla v té době více uzavřená a Řekové se seznamovali převážně na řeckých zábavách, což je i případ respondentů TM a AM. Generace jejich dětí si již vybírala partnery i mezi majoritní společností, smíšených manželství je v této generaci dle odhadů respondentů zhruba polovina. Třetí generace si vybírá partnery převážně mezi Čechy, s řeckou komunitou se stýkají většinou na řeckých akcích, okruh přátel mají především mezi většinovou společností.

5. Závěr

V dějinách Řecka probíhalo několik období šíření jeho obyvatelstva do cizích zemí z různých důvodů. V 18. a 19. století vznikají řecké diaspory v Itálii, Velké Británii, Francii, Indii, Egyptě a v zemích habsburské monarchie. V českých zemích se tato migrace projevila zatím jen okrajově. Vznik řecké menšiny na českém území datujeme do období po 2. světové válce. V letech 1946 – 1949 probíhala v Řecku občanská válka, která přivedla do tehdejšího Československa okolo 13 000 emigrantů. Jednou stranou tohoto konfliktu bylo konzervativní řecké obyvatelstvo a ozbrojené síly řecké vlády, proti kterým bojovali převážně řečtí komunisté a členové největší protinacistické organizace ELAS.

První vlna migrace do Československa, která proběhla v roce 1948, se týkala zhruba 3 750 dětí od jednoho roku do patnácti let. Byl to organizovaný čin, který vyjednala Prozatímní demokratická vláda Řecka s vládami tehdejších levicově orientovaných států. Tyto státy se zavázaly postarat o děti, které pocházely z těch nejohroženějších frontových oblastí do doby, než se vojenský režim v zemi zhroutí. Pro tuto situaci bývá někdy užíván pojem pedomazoma, což znamená násilné odebírání dětí. Z výzkumu však vyplývá, že dotazovaní tuto emigraci nepovažují za násilný čin, ale naopak pocítují vděk za evakuaci z válečného prostředí. Jako dětské domovy byly využívány především lázeňské nebo zámecké objekty, což dle dotazovaných také svědčí o tom, jak dobře se o ně československá společnost postarala.

V době druhé emigrační vlny na podzim roku 1949 byl příliv uprchlíků mnohem výraznější. Do tehdejšího Československa již emigrovalo okolo 10 000 Řeků a byli to již dospělí lidé. Po jejich příjezdu docházelo v 50. letech ke slučování rodin, některé děti se vrátily z dětských domovů ke svým rodičům a prarodičům. Po konci občanské války, ve které byla poražena republikánská armáda, se země ocitla v troskách. Řecká emigrace se musela smířit s tím, že návrat do vlasti je prozatím vyloučen a v důsledku toho se měnil i celý chod a režim dětských domovů, které nabyly trvalého charakteru.

V 80. letech 20. století využili někteří Řekové možnost návratu zpět do vlasti. Od roku 1990 lze příslušníky řecké komunity v Československu a následně v České republice považovat za stabilní součást demografické skladby obyvatelstva. V České republice tvoří specifickou a samostatnou skupinu, od řady jiných minorit je odlišuje právě ta skutečnost, že přišli naráz a v poměrně krátkém časovém období. Tato migrace byla

řízená a díky tomu vytvořili lokálně stabilizované a provázané skupiny, které v současnosti žijí především v Praze, Brně a Krnově.

Komunita není nijak uzavřenou skupinu, která se izoluje od majoritní společnosti. Jsou sice společenstvím, které má své sociální vazby uvnitř, vytváří je však i s okolím. Pouze generace rodičů a prarodičů dětí, které sem přijely v roce 1948, se nezačleňovaly do společnosti. Dotazovaní vypověděli, že tito lidé tu žili stejně jako v Řecku, zůstali věrni svému náboženství a dodržovali všechny zvyky a tradice řecké.

Řecký jazyk je dnes záležitostí rodinné sféry, v běžné denní komunikaci ho užívá jen nejstarší generace. U ostatních generací je jeho znalost pasivnější a je jimi využíván především při návštěvě příbuzných v Řecku. Vlivem smíšených manželství však dochází i k rozšiřování znalosti řeckého jazyka, neboť partneři Řeků se snaží alespoň základy řeckého jazyka naučit. Svátky a zvyky, které se k nim váží, jsou dodržovány řecké i české. Z řeckých tradic jsou to nejčastěji ty, které se pojí k Velikonocům. Důležité jsou pro ně i Vánoce a zvyk, který se k nim váže, je například zapékání mince do vasilopity. U oslav svátků mají velmi důležitou roli řecké organizace, především řecké obce. Ty organizují nejen různá setkání, ale i oslavy svátků a historických událostí. Pořádají akce i pro děti, tudíž i u nejmladší generace se udržuje řecká identita. Vztah k Řecku je velmi silný u nejstarší generace, která se tam narodila – dle svých slov mají většinou dva domovy.

Vztah s většinovou společností má tato menšina kladný, u nejstarší generace se projevuje velká vděčnost za pomoc, která jim byla v době občanské války poskytnuta.

Odpověď na otázku, jakým způsobem se integrovala řecká komunita mezi majoritní společnost, byla výzkumem zodpovězena tak, že u současných generací bychom mohli hovořit o případě ideální integrace. Řekové nebyli společností či politikou státu ani asimilováni, ani separováni. Adaptační strategie příslušníků řecké komunity jsou takové, že se mezi majoritní společnost začleňovali a přijímali její jazyk, zvyky i tradice, ale udržují i nadále své vlastní zvyky, mají své vlastní organizace a používají řecký jazyk. Udržování řecké identity je patrné i u nejmladší generace, která také dodržuje řecké zvyky a tradice a učí se řecký jazyk.

6. Seznam použitých zdrojů

6.1. Tištěné zdroje

- BALVÍN, Jaroslav a kol. *Praha a osobnosti národnostních menšin*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin na území hl. m. Prahy, 2000. 234 s. ISBN 80-902972-0-X.
- BALVÍN, Jaroslav. *Koncepce politiky hl. m. Prahy ve vztahu k národnostním menšinám = The concept of the policy of the City of Prague in relation to national minorities*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2003. 44, 50 s. ISBN 80-902972-4-2.
- BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2004. 290 s. Myšlenky; sv. 19. ISBN 80-204-1195-X.
- BITTNEROVÁ, Dana a kol. *Kdo jse m a kam patřím: Identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005. 459 s. ISBN 80-902785-8-2.
- BOTU, Antula, KONEČNÝ, Milan. *Řečtí uprchlíci: Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*. Vyd. 1. Praha: Řecká obec Praha, 2005. 523 s. ISBN 80-239-5462-8.
- BRUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard a kol. *Lidová kultura: Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. 3 sv. ISBN 978-80-204-1450-2.
- CORBIN, Juliet, STRAUSS, Anselm. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

- CIRONIS, Petros. *Akce "Řecké děti 1948": Dokumenty, vzpomínky a komentáře na emigraci helénských dětí v roce 1948 do Československa = O fakelos "Ta ellēnopaida toy 1948"*. Rokycany: Státní okresní archiv Rokycany, 2001. 265 s. ISBN 80-238-7331-8.
- CIRONIS, Petros. *Cizinci bez pasů: (druhý díl románu Děti Helady)*. Rokycany: Faros, 1994-1995. 2 sv.
- CIRONIS, Petros. *Děti Helady*. 2., dopl. a opr. vyd. Rokycany: [Státní okresní archiv Rokycany], 2002. 201 s. ISBN 80-239-0947-9.
- CIRONIS, Petros. *Řekové, Byzantinci nebo Helénové?: O tom, jak Helénové přišli k názvům "Řekové, Římané a Byzantinci", ale zůstali Helény = Graikoi, Byzantino é Hellénes?: Perí tu pós oi Hellénes onomástikan "Graikoi, Rómoi kai Byzantinoi" - allá meinane panta Hellénes*. Rokycany: Státní okresní archiv Rokycany, 2001. 38 s. ISBN 80-238-7258-3.
- GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1993. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HRADEČNÝ, Pavel a kol. *Dějiny Řecka*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1998. 768 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-192-1.
- HRADEČNÝ, Pavel. *Řecká republika*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1989. 363 s. Zeměmi světa. ISBN 80-205-0097-9.
- HROCH, Miroslav a kol. *Politické dějiny světa v datech. Díl 2*. Praha: Svoboda, 1980.
- KARADZOS, Georgis. *Ukradené slunce*. Vyd. 1. Lomnice nad Popelkou: Studio JB, 2004. 111 s. ISBN 80-86512-24-X.
- MAREŠ, Miroslav a kol. *Etnické menšiny a česká politika: Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. 139 s. Politologická řada; sv. 20. ISBN 80-7325-050-0.

- MURPHY, Robert Francis. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 268 s. Studijní texty; sv. 15. ISBN 80-86429-25-3.
- PETRUSEK, Miroslav a kol. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. 1. sv. ISBN 80-7184-311-3.
- POSPÍŠIL, Ivo. *Práva národnostních menšin: Mezi univerzalismem lidských práva partikularismem skupinových odlišností*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 186 s. ISBN 80-86861-97-X.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 184 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SMITH, Langwitz Ole. *Studies in the history of the Greek Civil War, 1945-1949*. Museum Tusculanum Press 1987. 324 s. ISBN 8772890045.
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Vyd. 1. Praha: Cargo, 2001. 156 s. Mikros; sv. 1. ISBN 80-902952-1-5.
- ŠINDLÁŘOVÁ, Jana. *Otázky regionální identity*. Praha: Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, In: *Zemědělská ekonomika* č. 48, 2002. 263 – 268 s. ISBN 0139570X.
- VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. 286 s., [4] s. obr. příl. ISBN 80-85983-81-8.
- WOLF, Josef. *Abeceda národů: Výkladový slovník kmenů, národností a národů*. Vyd. 1. Praha: Horizont, 1984. 265 s.

7.2. Internetové zdroje

- AEOLUS. *O řeckých zvycích zblízka* [online]. © 2008 [cit. 2011-09-21]. Dostupné z WWW:
<<http://www.aeolus.cz/o-nas/zajimavosti/o-reckych-zvycich-zblizka.html>>.

- ASOCIACE ŘECKÝCH OBCÍ V ČR. *Kdo jsme* [online]. 2010 [cit. 2011-09-20].
Dostupné z WWW: <<http://www.arovcr.cz/index.htm>>.
- ČESKO – ŘECKÁ OBCHODNÍ KOMORA. *Aktivity komory* [online]. 1999
[cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW:
<http://www.crok.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=4>.
- FIRMY. *Nadační fond Hellenika* [online]. Seznam. © 1996–2011 [cit. 2011-09-20].
Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/detail/1330795-nadacni-fond-hellenika-brno-slatina.html>>.
- KLUB PŘÁTEL ŘECKA. *Dialogos* [online]. © 2001 [cit. 2011-09-20]. Dostupné
z WWW: <<http://www.dialogos-kpr.cz/>>.
- LIOLIOS, V. *Podkladové materiály pro Radu vlády pro národnostní menšiny o situaci řecké menšiny v České republice* [online]. © 2001 [cit. 2011-09-20]. Dostupné
z WWW: <www.dialogos-kpr.cz/pdf/podkl02.pdf>
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Fota* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky2.html>.
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Masopust* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky4.html>.
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Nový rok* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky3.html>.
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O nás* [online]. 2007 [cit. 2011-09-19].
Dostupné z WWW: <<http://www.lyceumrekyn.cz/onas.html>>
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *O tradicích* [online]. 2007 [cit. 2011-09-23].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_otradicich.html>.
- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *Vánoce* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky1.html>.

- LYCEUM ŘEKYŇ V ČESKÉ REPUBLICE. *28. říjen* [online]. 2007 [cit. 2011-09-24].
Dostupné z WWW: <http://www.lyceumrekyn.cz/tr_svatky18.html>.
- MATĚJKA, ŠTĚPÁN, ŽÁKOVÁ, EVA. *Řecká kulturní identita* [online]. Institut umění.
© 2011 [cit. 2011-09-20]. Dostupné z WWW:
<<http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>>.
- MULTIKULTURA. *Menšiny* [online]. Sedukon o.p.s. 2011 [cit. 2011-09-19]. Dostupné
z WWW: <<http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=4>>.
- MULTIKULTURA. *Národnostní menšiny* [online]. Sedukon o.p.s.. 2011. [cit. 2011-09-19].
Dostupné z WWW: <<http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=2>>.
- MULTIKULTURA. *Programy sociální integrace* [online]. Sedukon o.p.s. 2011
[cit. 2011-11-19]. Dostupné z WWW:
<[http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article
&id=752:asimilace&catid=550:h1-slovnicek-pojm&Itemid=339](http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=752:asimilace&catid=550:h1-slovnicek-pojm&Itemid=339)>.
- OBJEVTE ŘECKO. *Tradiční svatba* [online]. © 2009 [cit. 2011-09-23]. Dostupné
z WWW: <<http://www.objevterecko.cz/tradicni-svatba/>>.
- OBJEVTE ŘECKO. *Řecké Velikonoce* [online]. © 2009 [cit. 2011-09-23]. Dostupné
z WWW: <<http://www.objevterecko.cz/recke-velikonoce//>>.
- ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. *Integrace* [online]. Ministerstvo vnitra
ČR. 1. 9. 2011. [cit. 2011-09-16]. Dostupné z WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.
- ŘECKÁ OBEC PRAHA. *Aktivity Řecké obce Praha* [online]. © 2007 [cit. 2011-09-20].
Dostupné z WWW: <<http://www.ropraha.eu/index.php?section=rop>>.
- VLÁDA ČR. *Řecká národnostní menšina* [online]. 3. 4. 2006, © 2010 [cit. 2011-09-20].
Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16156>>.

7. Přílohy

Příloha č. 1: Seznam otázek pro polostrukturovaný rozhovor

- **Identifikační otázky**
(věk, pohlaví, příslušnost ke generaci)
- **Jazyková kompetence**
Umíte řecky?
Komunikujete v rodině mezi sebou řecky?
Vedou/vedli Vás k řečtině rodiče?
Budete chtít, aby se vaše děti učily řecky?
- **Stravování**
Vaříte doma řecká jídla?
Předáváte si rodinné recepty?
- **Kultura**
Dodržujete řecké svátky a tradice?
Dodržujete české svátky a tradice?
Účastníte se akcí, které pořádají řecké organizace?
- **Vztah k Řecku**
Zajímáte se o aktuální dění v Řecku?
Navštěvujete Řecko pravidelně?
Kterou zemi považujete za svůj domov?

- **Vztahy s majoritní společností:**

Máte spíše české kamarády nebo řecké?

Partnera jste si hledal/a mezi Řeky?

Chtěli by to od Vás vaši rodiče?

Jste nějakým způsobem v ČR diskriminováni – pozitivně či negativně?

V případě, že ano, jakým způsobem?

Jak byste charakterizoval/a řecký národ?

Jak myslíte, že Vás vidí majoritní společnost?

- **Náboženství**

Jaké je vaše náboženského vyznání?

Vedli Vás k víře rodiče?

Příloha č. 2: **Životní příběh dotazovaného AM**

AM se narodil v červnu 1938 v obci Glikoneri na severu Řecka. Jeho otec bojoval jako partyzán proti Italům a Němcům v období 2. světové války a následně v občanské válce proti vládě dosazené západními mocnostmi.

Do Československa přijel AM v roce 1948 spolu s dalšími dětmi v transportech. V tomto roce probíhaly ty nejkrutější boje, proto lidé z odboje rozhodli, že z oblastí, kde probíhají největší boje, evakuují děti za hranice státu. Podle jeho mínění to byl krok rozumný a byla to snaha o záchranu dětí.

Děti, které musely opustit své rodiny, měly jít do Albánie a pak do dalších států. AM bylo tehdy deset let a měl na starosti svou sedmiletou a čtyřletou sestru. Starší kluci se střídali v nesení malých dětí. Z jejich vesnice odešlo osmdesát dětí ve věku od čtyř do patnácti let, které šly pěšky k albánským hranicím třicet kilometrů jen za doprovodu dvou ozbrojených mužů z povstalecké armády. Přes hranice prošly a vydaly se dál. Cestovaly v podstatě bosy, protože neznaly boty, kolem nohou měly jen omotané kusy hadrů. Jít mohly jen v noci, protože po nich již pátrat americká vojska v letadlech, když se dozvěděla, že nastal přesun dětí. Šly tedy nevyšlapanými cestami v lesích, až dorazily do jedné albánské vesnice, kde se jich ujali její obyvatelé. S sebou neměly vůbec nic, jen svačinu pro sebe a své sourozence. V Albánii neměli lidé sami pro sebe příliš jídla, ale i o to málo co vlastnili, se s dětmi podělili. Děti byly rozděleny do albánských rodin, které se o ně starali měsíc, než se ujednalo, kam půjdou dál.

AM se dostal právě do Československa a říká, že to bylo štěstí. Po tom všem, co prožil, se o něj Československo postaralo, lidé jemu i ostatním dětem dávali, co mohli a i kolikrát dle jeho slov to, co nemohli. Byl a je za to dodnes vděčný. Přijel tehdy s ostatními dětmi do Mikulova, kde byly odvěšiveny, a byla jim poskytnuta lékařská péče. Když z něj vysvlékli oblečení, bylo o hodně těžší, protože bylo zavšivené a plné špíny, jak se celou dobu nemohly pořádně umýt a neměly se do čeho převléknout. Když si šel lehnout najedený v čistém oblečení do nově povlečené postele, měl pocit, že to nemůže být skutečnost, že jenom sní. Dětské domovy vznikaly z lázeňských objektů nebo zámečků, což podle něj také svědčí o tom, že lidem záleželo, aby se o děti dobře postarali.

Jeho rodiče přijeli i s prarodiči v prosinci 1949 po ukončení občanské války, v které jeho otec bojoval až do konce. Na cestě do Československa zemřela jeho dvouletá sestra na

zápal plic. S rodiči o sobě tehdy nevěděli, neměli jak. Červený kříž se snažil pomáhat ve shledávání rodin. Během dvou let se tak našli, ale neměli příliš příležitostí vytvořit rodinu, protože rodiče se snažili najít práci a on musel chodit do školy. Generace rodičů nebyla vyučená, ale v práci se učili rychle a byli velmi vděční za poskytnuté příležitosti. Pracovali dobrovolně s elánem a hlavně s neustálým pocitem, že musí všechno, co jim bylo poskytnuto, společnosti splatit.

V různých dětských domovech strávil několik let, učil se tu český i řecký jazyk, protože v Řecku nechodil do školy. Po dvou letech pobytu v Československu začal chodit do školy s českými dětmi. Za tři roky absolvoval devítiletou základní školou, kterou začal studovat až od šesté třídy. Dobrovolně k tomu chodil odpoledne po vyučování v české škole do řecké školy. Po základní škole chtěl dál studovat, což bylo komplikované, protože z dětského domova z 250 dětí mohlo jít studovat jen těch 50 nejlepších. On se ale nenechal odmítnout, nechtěl se jen vyučit, tak z domova utekl a udělal přijímací zkoušky tajně. Pro nedostatek míst však nebyl přijat, ačkoliv přijímací zkoušky splnil. S kamarádem sepsali odvolání na ministerstvo a přišla jim odpověď, že jsou čtyři místa volná. Nakonec vystudoval střední zemědělskou školu v Poděbradech a poté bydlel ve Zlatých Horách v Jeseníkách.

V dalších letech se AM věnoval kulturní práci pro řeckou komunitu, byl také sbormistrem řeckého souboru a učil řečtinu. I v dnešní době je velice kulturně činný, je členem Řecké obce Praha a účastní se jejích akcí. Velice aktivně se zajímá o udržení a rozvoj českého kulturního dědictví, v současné době se velmi intenzivně angažuje o záchranu Mattoniho lázní Kyselka.

Zdroj: zpracováno na základě rozhovoru s pamětníkem AM

Příloha č. 3: Dopis pana AM

Zlaté Hory, 16.3. 2004

Věc: Řekové z Kysilky (řecké děti 1948 –53 v Kysilce)

Vážená redakce časopisu Chvilka pro tebe,

Jsem nalezené dítě (narozené v roce 1938), které účinkovalo v souboru pana učitele Feireizla. Pobýval jsem v dětském domově Kysilka mezi dětmi vyhnanými z válčícího Řecka. Celý život jsem vzpomínal a stále vzpomínám na tehdejší Československo a čs. Lid, který nás, řecké děti, zachránil od hrozné občanské války v Řecku, ač měl sám po II. světové válce velké starosti. I přesto nám dětem mezi 4 a 15 lety poskytl pobyt ve svých dětských domovech. Všichni nám nabídli svou náruč s neuvěřitelnou láskou: od vedoucích domovů, sester, vychovatelek přes lékaře, učitele, učitelky až po kuchařky, zahradníky, kotelníky, uklízečky a šoféry služebních aut. Na všechny tyto nádherné a laskavé lidi dodnes často myslívám. Díky nim jsme se tu jsme se tu totiž necítili jako ve skleníku. Nebyl to dětský domov, jak ho známe dnes: s režimem a řádem. Byla tu úplně jiná atmosféra, necítili jsme „nesvobodu“ – věděli jsme, že jsme tu prozatím, že jsme vlastně zachráněni před válkou. Mezi lety 1948 až 1953 bylo takových domovů přes 100 – některé menší, některé větší, ale Kysilka patřila k těm větším.

Musím podotknout, že jsme měli ohromné štěstí, že jsme se dostali do péče takových šlechtetných lidí jako byl NÁŠ pan učitel Jaroslav. Byl to nejenom učitel, ale i sbornistr, kamarád a zachránce, který nám všem nahrazoval táta. My to tak brali. My to tak cítili a říkali jsme mu NÁŠ Jaroslav.

Nepředpokládal jsem, že po tolika letech nastane příležitost ho spatřit nebo o něm něco slyšet. Ejhle, jakoby se zázraky děly – někdo z mých přátel, kterým jsem o Jaroslavovi a Kysilce vyprávěl, vhodil do mé schránky váš časopis. Natolik ho to zaujalo, že když spatřil váš článek, tak si na mě vzpomněl. Nevěřil jsem svým očím. Na fotce byl náš Jaroslav, jak drží moji sestru. Dojetím jsem zaslzel. Ač je mi 65 let, přistihl jsem se, jak pláču. „Probůh náš Jaroslav je na světě.“ Položil jsem si otázku: když mně je už 65 (tenkrát mi bylo jedenáct), kolik mi může být, že nás po tolika letech ještě hledá. My jsme ho také hledali, ale marně. Někomu se poštěstilo – přítel Kostas ho dokonce pozval do Řecka. Jsem velmi rád, že se mu podařilo nás všechny zastoupit a že byl prostředníkem našeho hledání. Pro Jaroslava uplynulo 45 let, než se mu podařilo navázat kontakt s Kostasem. Na nás ostatní se dostalo až po půlstoletí. Přesněji po víc jak 53 letech.

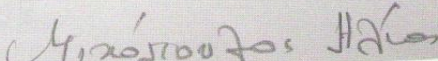
My ale na něho, jako i na ostatní vynikající lidi z tehdejší ČSR nikdy nezapoměli a nezapomeneme do nejděší smrti. Ano, pane učiteli Jaroslave. Vzpomínáme s láskou na vaši péči, na vaši nejvčetnější lásku, kterou jste nám projevoval. Na velké odhodlání naučit nás český jazyk a co nejvíc nám dát do života. Naučil jsi nás zpívat a společně si hrát. Samozřejmě, že pamatujeme na náš skvělý soubor, který jste dokázal spolu s naší pilí vybudovat. Každý týden jsme rozdávali radost návštěvníkům Grandhotelu Pupp a sami sebe utěšovali zpěvem. Jezdili jsme také vystupovat do Prahy do Obecního domu a na různé mezinárodní soutěžní festivaly. Dal jste nám, pane učiteli Jaroslave, hodně do života. Kdo ty chvílky, dny a týdny, měsíce i roky nezažil, nepochopí duševní stav a potíže dětí bez rodičů v cizím prostředí a v cizím státě. Dorazili jsme sem po týdnech utrpení: vyděšení válkou a hladovi. Neuměli jsme česky a vinou dlouhotrvajících válek jsme navíc nebyli gramotní ani v mateřském jazyce. Měli jsme pouze ohromnou touhu získat zpět naše dětství a zároveň velkou touhu se vzdělat, osvojit si nový, pro nás cizí jazyk a zařadit se co nejdříve do normálního školního vyučování. Času jsme my starší (10 let a více) mnoho neměli, museli jsme zkrátka dohnat vrstevníky v českých třídách. Pouze neuvěřitelně pevná vůle a u dětí nezvyklá kázeň nám otevřely cestu duševně se vyrovnat, upevnit chatrné zdraví a naučit se chodit pravidelně do školy, i po takovém zameškání.

Dnes po tolika letech se mi zdá neuvěřitelné, co jsme všechno dokázali za tak krátkou dobu v tak těžkých poměrech. Soubor byl proto pro nás radostným doplněním. Časem jsme dosáhli téměř profesionální úrovně. Tohoto zázraku dosáhl tehdy mladý učitel, náš pan Jaroslav. Vystupovat v hotelu Pupp nebyl jen tak lehká záležitost, zvláště v konkurenci ostatních vystupujících souborů a jednotlivců.

Z těchto a mnoha dalších důvodů mně připravil Jaroslav ohromné a milé překvapení, že se prostřednictvím článku ve vašem časopisu ozval. Samozřejmě, pane učiteli Jaroslave, že bychom se my všichni, kterým jsi pomohl do života, s vámi rádi sešli. Mnoho z nás dokázalo i přes popsany handicap, dokázalo vystudovat vysoké školy a stát se vědeckými pracovníky. Po zkušenostech z Kysilky jsem sám vedl amatérský pěvecký soubor, se kterým jsme vystupovali na různých festivalech.

Škoda, že jsme na tak dlouhou dobu ztratili kontakt. Doufám a věřím, že to stihneme ještě napravit. Uprmně a nedočkavě se na to těším, aby se nám podařilo se sejit a popovídat si o životních zkušenostech a životní dráze. Historie si to vyžaduje. Otázka „Řecké děti roku 1948“ je určitě zajímavá epizoda historie. Měli bychom společně zanechat dalším generacím pravdivý odkaz o průběhu události. Pane učiteli Jaroslave, ozývám se a těším se na další vývoj, který povede k našemu setkání.

Děkuji předem redakci časopisu za zprostředkování vzácného kontaktu a tímto ji zdravím.

S úctou

Zdroj: archiv dotazovaného AM